БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 206 (6641)
ОКТЯБРИИН 8
ЧЕТВЕРГ
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Үбэлэй спортивна сезониие бэлэдхэл түгэсөөр угтая

Манай ороной бүхы ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхын тулада Парти ба Правительство туйлай ехэ анхарал оролдолго гаргана. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шухала хубинуудай нэгэн болохо физкультура ба спортые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхын тулада хэрэгтэй арга боломжонууд бидэндэ баран бии.

Мүнөө үедэ зунай спортивна сезон дүүрэжэ байна. Манай республикын физкультурна болон комсомольско организацинууд партийна организацинуудай хүтэлбэри доро залуушуулые спортдо хабаадуулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри зунай үедэ хэһэн байха юм. Колхозуудай, предприятинуудай, районуудай, городуудай, мүн республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон спортивна мүрысөөнүүдтэ олон тоото залуушуул болон һурагшад хабаадалсаа. Гансахан Улан-Удэ городто хори гаран элдэб мүрысөөнүүд, уулзалганууд үнгэртэгдөө, тэдэ хэмжээ-ябуулганuудта 7 мянга гаран физкультурнигууд хабаадалсаһан байха юм.

Хүнгэн атлетикээр, уһанда тамаралгаар, велосипедээр ябалгаар ба бурят-монголой национальна спортоор бүхы районуудта зунай спартакиада үнгэртэгдөө. Тэдэ мүрысөөнүүдтэ 10 гара мянган хүн хабаадаһан байна. Республикын бусад аймагуудта орходоо Кабанскын, Прибайкальска, Мухаршэбэрэй, Бичурын аймагуудта зунай спортивна сезон эмхитэйгээр үнгэрөө.

Кабанскын аймагай физкультурнигууд спортивна мүрысөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа ашаар хүнгэн атлетикээр, велосипедээр ябалгаар, уһанда тамаралгаар ба футболоор республикын түрүү һууринуудые эзэлжэ, кубогуудые абаа. Кабанскынхид тэрэшэлэн футболоор эдиршүүлэй дунда болоһон мүрысөөнүүдтэ мүн лэ түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

Энэ жэл зональна ба РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөнүүдтэ манай республикын хүдөөгэй залуушуулай суглуулмал команда хабаадалсаһан байна. Энэ командада Кабанскын аймагһаа Развозжаев, Устьянцева, Суворова, Округина гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Эдэ мүрысөөнүүдтэ хүдөөгэй командынхид зарим тэды амжалта туйлажа, зональна мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлһэн ба РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөндэ зургаадахи һуури эзэлээ.

Манай орон дотор физкультура ба спортые саашадань бүри ехээр хүгжөөхэ гэжэ партиин XIX съезд заaһан байха юм. Гэхэ зуура, олохон физкультурна болон комсомольско организацинууд энэ заабариие үшөөл хангалтагүйгөөр дүүргэнэ.

Хүнгэн атлетикэ хадаа зунай үедэ эрхилэгдэхэ гол шухала спортнуудай нэгэн гэжэ тоолоһдобошье, манай республика дотор тэрэ хангалтагүйгөөр хүгжөөгдэнэ, олон янзын спортнуудаар туйлагдаһан республиканска рекорднууд удаан саг соо дээшэлүүлэгдэнэгүй. Модо тулаад харайлга, уһанда тамаралга, хаалтануудые дабажа түйлгэ гэхэ мэтын спортнууд манай эндэ үшөөл хөгдодоггүй байһаар.

Республикын Элүүрые сахилгын министерствын физкультурын таһаг, городской, районуудай элүүрые сахилгын таһагууд, мүн һайндуранай спортивна обществонууд дээрэ дурсагдаһан элдэб янзын спортнуудые хүгжөөхэ талаар өөдтэй юумэ хэнэгүй. Физкультурна коллективүүдэй дунда секционно хүдэлмэри ябуулагдадаггүй шахуу.

Һайндуранай обществонууд болон физкультурна коллективүүдтэ пуралсалай- тренировочно хүдэлмэри хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэдэг байһан зандаа. Физкультурна организацинууд болон обществонуудай хүтэлбэрилэгшэд залуушуулые олоор спортдо хабаадуулхын орондо, харин үсөөхэн спортсменүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулжа үргэлжэлһөөр.

Үбэлэй спортивна сезон дүтэлжэ байна. Гэхэ зуура, манай республикын олонхи спортивна обществонууд болон физкультурна коллективүүд энэ шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр бэлэдхэнэ, зарим обществонууд бэлэдхэлые оройдоошье эхилээдүй байха юм. Жэшээлхэдэ, транспортын «Локомотив», «Байкал», «Динамо» гэжэ спортивна обществонууд үбэлэй спортивна сезондо бэлэдхэхэ талаар ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй.

Профсоюзна организацинууд болон спортивна обществонуудай базануудта үбэлэй үедэ хэрэглэгдэхэ спортивна тухеэрэлгэнүүд ехэ үсөөн. Томохон обществонуудай нэгэн болохо паровозо-вагонно заводой «Локомотив» общество оройдоол 50—60 паар конькитай, мяха-консервын комбинадай спортивна общество оройдоол 20 паар санатай юм. Эдэ обществонууд иимэ тухеэрэлгэтэй хэбээрээ байбал спортдо хабаадагшадай эрилтые хангажа хаанашье шадахагүй байна.

Профсоюзай обкомууд, завкомууд болон нютагай комитедүүд өөһэдынгөө физкультурна коллективүүд болон обществонуудта шухала хэрэгтэй материальна база байгуулха гэжэ оролдоногүй.

Ажалшадай дунда физкультура ба спортые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, физкультурна хүдэлөөндэ залуушуулые олоорнь хабаадуулха асуудалда олохон партийна болон советскэ органууд анхаралаа үшөөл багаар хандуулна, нютагай физкультурна органуудай хүдэлмэреэ һайжаруулхынь тулада шанга эрилтэ хэнэгүй. Илангаяа Сэлэнгын, Тарбагатайн, Кяхтын, Ториин аймагуудта физкультурна хүдэлмэри тоогдоногүй.

Партиин Центральна Комитедэй заабариие дүүргэлтэ болгон аймагай партийна организацинууд болон ажалшадай депутадуудай аймагай Соведүүд олониитын-физкультурна хүдэлмэриие хүгжөөлгэдэнь, мүн үбэлэй спортивна сезондо һайнаар бэлэдхэлгэдэнь физкультурна организацинуудта үдэр бүриин туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Үбэлэй спортивна сезондо бэлэдхэлгэдэ бии байһан дутагдалнуудаа дары усадхажа, тэрэ сезониие түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха гээшэ спортивна обществонууд, физкультурна болон комсомольско организацинуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Германска Демократическа Республикын Президент нүхэр Вильгельм ПИКТЭ

БЕРЛИН.

Германска Демократическа Республикын тогтоһоор дүрбэн жэлэй ойтой дашарамдуулан нүхэр Президент, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба минии өөрымни зүгһөө единэ, эб найрамдалда дуратай, демократическа Германиие байгуулха замда амжалта туйлахые германска арадта хүсэлгэтэйгээр үнэн зүрхэнэй амаршалгые хүлеэн абыт.

Советскэ Союз ба Германска Демократическа Республика хоёрой хоорондохи хани харилсаан манай арадуудай аша туһада ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгэй аша туһада улам ургажа ба бэхижэжэ байг лэ.

К. ВОРОШИЛОВ.

1953 оной октябриин 6.

Германска Демократическа Республикын Премьер-Министр нүхэр Отто ГРОТЕВОЛЬДО

БЕРЛИН.

Германска Демократическа Республикын байгуулагдаһаар дүрбэн жэлэй ой гүйсэһэнтэй дашарамдуулан Таниие, хүндэтэ Премьер-Министр, Германска Демократическа Республикын Правительствые минии халуун амаршалга хүлеэн абахые гуйнаб.

Дүрбэн жэлэй саада тээ германска арадай патриотическа түрүү хүсэнүүд өөрынгөө Эхэ ороной нэгэдэлые, эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые хамгаалха, эб найрамдалай ба демократиин замаар, бусад арадуудтай хани барисаанай ба харилсан туһалалсалгын замаар тэрэнэй хүгжэлтые хангаха һайн һайхан үүргые бэедээ даажа абаһан байна. Агрессивнэ бүлэгүүдэй ябуулжа байһан хараа бодол хадаа германска милитаризмые һэргээжэ, немецкэ нацада тон ехэ аюул тохёолдуулна, единэ германска гүрэниие усадхаха ябадалда, Германиие дэлхэйн гурбадахи дайнай гуламта болгохо ябадалда шэглүүлэгдэнэ гэжэ немецкэ патриодууд улам бүри гүнзэгыгөөр мэдэрнэ. Германска Демократическа Республикын эб найрамдалда дуратай политика хадаа германска арадай национальна мэдэрэлэй бэелэл мүн болоно. Германска Демократическа Республика эб найрамдалай тала баригша бүхы немецүүдтэ найдамтай түшэг боложо үгэнэ.

Германска Демократическа Республикые байгуулһан түүхэтэ актда европейскэ ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхые эрмэлзэжэ байһан германска арадай интересүүдэй ба эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай интересүүдэй тааралдан зохилдолго харагдана. Германска Демократическа Республикые саашадань бэхижүүлгэ хадаа эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай интересүүдтэ тааралдуулан германска асуудалые эсэслэн гуримшуулхын тулада шухала услови болоно гэжэ прогрессивнэ хүн түрэлтэн харана.

Советскэ арад хадаа өөһэдынгөө национальна нэгэдэлые һэргээхэ ба эб найрамдалда дуратай германска гүрэниие байгуулха хэрэгтэ амжалтануудые туйлахыень германска арадта хүсэнэ.

Г. МАЛЕНКОВ.

1953 оной октябриин 6.

Германска Демократическа Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Лотар БОЛЬЦДА

БЕРЛИН.

Германска Демократическа Республикын тогтоһон үдэрһөө хойшо дүрбэн жэлэй ой гүйсэһэнтэй дашарамдуулан Таниие, нүхэр Министр, минии хани ёһоной амаршалга хүлеэн абахые гуйнаб.

Тэрэшэлэн эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай интересүүдтэ зохилдуулан единэ, эб найрамдалда дуратай ба демократическа Германска гүрэниие һэргээн бодхоохо хэрэгтэ национальна хүсэл эрмэлзэлгэеэ бэелүүлгэдэнь амжалта туйлахыень германска арадта минии үнэн зүрхэнһөө хүсэжэ байһыемни хүлеэн абыт.

В. МОЛОТОВ.

1953 оной октябриин 6.

Ниитын малажал хүгжэжэ байна

Ниитын малажалые түргэнөөр хүгжөөхэ зорилго парти ба правительство манай урда табиба. Тэрэниие дүүргэхын түлөө манай артелиин колхознигууд эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Малажал хүгжөөхын түсэб бүхы түрэлэй малаар манайда үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Түсэбэйнгөө ёһоор 112 байбашье, һаамхай үнеэдэй тоо 147 хүрэтэр ургаба. Найман һарын турша соо үнеэн бүриһөө 2180 литр һү һаагдаа.

Гахай тэжээлгэ болбол манайда ехэхэн һуури эзэлдэг. Ехээр олзо үгэдэг энэ хэрэгтэ колхознигууд дуратайгаар хандадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ 285 гахай тэжээгдэһэн байгаа, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүхэндэ гахайн амидын шэгнүүрээр 2,8 тонно мяхан абтаба. Гахай тэжээлгэ хадаа манайда хахад миллион түхэригэй олзо оруулаа. 300-һаа доошо бэшэ гахай мүнөө жэлдэ тэжээгдэхэ байна.

Уһанай найман сөөрэмүүдһээ гэрэлтэ карпнуудые барижа байнабди. Загаһа барилга болбол 1953 ондо 200 мянган түхэригэй олзо бидэнэртэ үгэхэ юм.

Малажалдахи амжалта хадаа тэжээлэй һайн база байгуулһанай үрэ мүн. Үбһэ ногооной силоснэ культуранууд, мүн корнеплодуудай тарилгые жэлһээ жэлдэ ехэдхэнэбди, ногоон конвейер гэгшые улам үргэнөөр хэрэглэнэбди. Тэжээл бэлэдхэлые ехэдхэхэ ябадалда хартаабха ехэ шухала зүйл мүн. Гансал полидо бэшэ, сад болон ой модоной соорхойгоор тэрээниие таринабди. Кукуруза таригдаһан бүхы талмайн рядуудай хоорондо тыквэ ургадаг.

Малай байра барилгада, тэрэшэлэн фермэнүүд дээрэхи ажал механизацилха ябадалда ехэхэн анхаралаа табинабди. Тэжээл бэлэдхэлгэ ба тэрээниие үгэлгэ, уһа асаралга, үнеэдые һаалга, шэбхэ гаргаха хүдэлмэринүүд бүрин механизировалэгдэнхэй. Капитальна барилгада, мүн тэрэнэй тоодо малажалай байрануудые барилгада 800 мянган түхэриг мүнөө жэл гаргашалхабди.

Манай хэһэн туйлалтанууд энээгээр хизаарлагдаагүй. Хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ, ниитын малажалые саашадань хүгжөөхэ талаар тоолошогүй ехэ арга боломжонууд колхозно үйлэдбэридэ бии. КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолой харюуда табан жэлэй эсэс болотор үхэрэй толгой хоёр дахин олошоруулха, һү һаалгые үнеэн бүриһөө 4 мянган литр болгохо, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүхэндэ 30 гахай тэжээхэ, тахяа бүриһөө 120 үндэгэ абаха гэжэ манай артелиин гэшүүд шиидхэбэ.

Киев, сентябриин 21. (ТАСС).

Ф. Дубровецкий,
Социалистическэ Ажалай Герой,
Киевскэ областиин, Тальковско районой «Здобуток Жовтия» колхозой түрүүлэгшэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гэй хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба

Үргэн хэрэглэлэй промышленна товар гаргадаг предприятинуудай хэдэн олон түрүү залуушуулые октябриин 3-да ВЛКСМ-эй ЦК-гэй хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаба. Шагнагдагшадай дунда «Парижская коммуна» гэжэ московско фабрикын мастер Л. Савельева, харьковска гуталай фабрикын эсхэгшэ Л. Антипенко, нарин сэмбын купавинска фабрикын ээрэгшэ М. Жилина, челябинска гуталай фабрикын бригадир А. Лукьянов, «Красная ветка» гэжэ ивановска фабрикын утаһа ээрэгшэ Р. Григорьева ба бусад — хамтадаа 177 хүнүүд ороно.

(ТАСС).

Корсаков город байгуулагдаһаар зуун жэл болобо

КОРСАКОВ. (Сахалинска область). Ородой алдарта аянша Г. И. Невельскиин амурска экспедици болбол 1853 ондо Анивска заливай эрье дээрэ корсаковско харуул байгуулһан юм. Тэрэ хадаа гадаадын булимтарагшадһаа ородой газарнуудые хамгаалха гэһэн зорилготой байгаа. Корсаков болбол түргэнөөр ургаһан байна. 1890 ондо А. П. Чеховэй тэндэ ерэхэдэнь харуул хадаа «сибирьскэ бэшэ, харин онсо тусхай городогой түхэл шэнжэтэй» байһан юм.

Урда Сахалиниие сүлөөлһэнэй һүүлээр сахалинска хуушанай городые шэнэдхэн байгуулха генеральна түсэб Советскэ правительство баталһан байна. Найман жэлэй турша соо Корсаковой шэнжэ түхэл нилээд хубилаа. Морской, Серафимовичын үйлсэнүүд, мүн комсомольско талмай шэнээр бии болоо. Захаарнь олон арбаад аятай зохид байрын гэрнүүд баригдаһан байна.

Паркнууд, садууд болон скверүүд городые шэмэглэнэ. Хоёр кинотеатр, Культурын байшан, хэдэн клуб нээгдэнхэй.

(ТАСС).

Эхэ оронойнгоо хүдөө ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн нангин хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхаяа хүсэһэн республикын промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд улам олоороо хүдөө гаража байна. Виктор Алексеевич Шайдуров 1948 — 1949 онуудта Сухын МТС-тэ трактористаар хүдэлһэн байгаа. Һүүлэй үедэ ПВЗ-дэ ажаллажа байтараа мүнөө хуушан МТС-тээ бусаха гэжэ шиидэбэ. Николай Афанасьевич Гамзюков анхан Иволгын МТС-тэ хүдэлһэн юм. Мүнөө Улан-Удын модоной заводһоо Бичурын МТС ошожо хүдэлхэнь. ПВЗ-гэй хүдэлмэришэн Михаил Георгиевич Сюсин Сэлэнгын МТС ошохо болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) М. Г. Сюсин, Н. А. Гамзюков, В. А. Шайдуров. С. Марковай фото.

Механизаторнууд МТС-үүдтээ бусажа байна

Һаяхан КПСС-эй Сэлэнгын айком ба аймгүйсэдком мүнөө промышленна предприятинууд болон гүрэнэй эмхи зургаануудта хүдэлмэрилдэг хүдөө ажахын механизаторнууд ба мэргэжэлтэдэй зүблөө үнгэргэбэ. Тус зүблөөн дээрэ «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол тушаа партиин айкомой секретарь нүхэр Башинов элидхэл хэбэ.

Элидхэлшэ хадаа партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолоор хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан гол зорилгонууд тухай хэлэжэ үгөө. Тиигээд партиин уряада харюу болгон, механизаторнууд болон мэргэжэлтэдэй колхозуудта ба МТС-үүдтэ хүдэлмэрилхэеэ бусажа байһаниие тэмдэглэбэ.

Зүблөөндэ хабаадагшад ехэ эдэбхитэйгээр үгэ хэлэбэ.

Урдань Сэлэнгын МТС-эй комбайнер байһан нүхэр Дашиев Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ хүдэлмэрилһэн тухайгаа хэлээд, МТС-тэ ошожо хүдэлмэрилхые механизаторнуудые уряалба.

—Үглөө мүнөөшье Сэлэнгын МТС-тэ хүдэлмэрилхөөр бэлэнби, ехэ баяртайгаар колхоздо ерэжэ ажаллахаб. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ эршэтэй ажалаараа туһалалсахаб, — гээд нүхэр Дашиев өөрынгөө үгэ дүүргэбэ.

МТС-тэ ошожо хүдэлмэрилхэ дуратай байһан тухайгаа зүблөөндэ хабаадагшад ехэ олоороо мэдүүлбэ.

—Би Советскэ Армиин албанда ошохоһоо урда тээ трактористаар ажаллааб. Армиһаа табигдаһанай һүүлээр Кяхтинска трактын управленидэ механигаар хүдэлмэрилжэ байнаб. Хүдөө ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ зорилгые парти, правительствын табяад байхада, Ториин МТС-тэ ошожо хүдэлмэрилхые гүйһан мэдүүлгэ КПСС-эй айкомдо барьяаб,—гэжэ нүхэр Павлов хэлээ.

Селендумын мотор-заһабарилгын заводой автомобильна цехтэ мастераар хүдэлмэрилдэг нүхэр Жарников үгэ хэлэхэ зуураа, партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые үнэн зүрхэнһөө һайшаажа, Кяхтын аймагай Пограничнa МТС-эй штатна хүдэлмэришэн боложо ажаллаха дуратай байһан тухайгаа мэдүүлээ.

—1937 онһоо 1940 он болотор би Селендумын МТС-тэ трактористаар хүдэлмэрилөөб. 1941 ондо фронт ошоо һэм. Тэндэһээ шархатажа 1944 ондо гэртээ бусажа ерэһэн байнаб. Тэрэ гэһээр Зүүн-Сибириин түмэр харгын Галуута-Нуур станцида ахалагша паровозно машинистаар ажалланаб. Партиин ЦК-гэй энэ тогтоолые гүнзэгыгөөр шудалаад байхадаа, хуушанайнгаа мэргэжэлээр колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилхэ хүсэлэнтэй байнаб,—гэжэ нүхэр Тармаев хөөрэбэ.

—Хүдөө ажахые түргэнөөр хүгжөөжэ, орон доторoo эдеэ хоолой продуктнуудые элдэб дэлбэг болгохо хүнгэн промышленностиие түүхэй эдээр дүүрэн хангаха зорилгые бэелүүлэлсэхын тула Селендумын МТС-тэ ошожо хүдэлмэрилхэ һанаатайб, гэжэ Селендумын МРЗ-гэй слесарь байһан нүхэр Бадмацыренов хэлээ.

Зүблөөндэ хабаадаһан механизаторнууд МТС болон колхозуудта хүдэлмэрилхөөр эльгээхые гуйһан мэдүүлгэнүүдые бариһан байна.

Б. Ширеторов,
манай корреспондент.

Октябриин урда тээхи мүрысөөн

Улан-Удын модоной заводой уужам ехэ хашаа соо, Үдэ голой эрье дээгүүр хада хабсагай шэнгеэр сомогдоһон модон холоһоо харагдадаг. Модо ашаалаатай вагонеткэнүүд тэндэһээ һубарилдан заводой модо хюрөөдэлгын цехтэ ерэнэ. Хүсэтэ моторой хүүеэн, эршэтэ хюрөөнүүдэй эшхэрээн соо тэбэри хүрэшэгүй бүдүүн модонууд орой руугаа шуу эсхүүлнэ. Хюрөөдэгдэһэн эдэ модонууд түмэр замаар Алтайн машина бүтээгшэдтэ, Карагандагай нүүрһэшэдтэ, Ташкентын ба Урда-Сибириин түмэрзамшадта эльгээгдэнэ.

Энэ хадаа тус заводой коллективэй гэшүүдэй стахановска ажалай аша үрэ мүн. Мүнөө эдэнэр Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойн хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсанхай. Цехүүдэй коллективүүд тус тустаа дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад, энэ алдарта үдэрые ажалай эрхим амжалтануудаар угтахын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байна.

Модо хюрөөдэхэ 9 һарынгаа түсэбые заводой коллектив аяар август һарада, валовой продукци үйлэдбэрилхэ 10 һарын даалгабариие сентябриин түрүүшын хахадта дүүргээ һэн. Дүрбэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь һара урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Продукциин шанар һайжаруулха ба ассортиментыень олошоруулха талаар парти ба правительствын табиһан зорилго эндэ һайнаар бэелүүлэгдэжэ байна. Вагон, хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг заводуудта эльгээгдэдэг материалнуудай шанар эрид дээшэлүүлэгдээ. Һүүлшын һарануудта 1-дэхи сортын продукци үйлэдбэрилгэ ехээр дээшэлээ. Тиихэдэ колбаса, яблока, консервэ ба бусад зүйлнүүдые багсалха хайрсагуудые үйлэдбэрилдэг болобо.

Халаанай мастер нүхэр Васильевай хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуулай бригада Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Энэ бригадынхид модо хюрөөдэлгэ дээрэ ажаллаха зуураа, тон эбтэй эмхитэйгээр хүдэлмэрилнэ. Модо хюрөөдэдэг машинын рамые нэгэшье дахин һулаар һолжоруулнагүй. Машина зэмсэгүүдынь хододоо бэлэн байдаг.

Д. Аюшеев.

Идейнэ доодо хэмжээндэ үнгэргэгдэһэн занятиие

Партиин Центральна Комитет хадаа партийна һуралсалай шэнэ жэлдэ занятинуудай идейнэ хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар эрид шанга эрилтэ табиһан байна. Тэбэшье, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые ажабайдалай зорилгонуудтай нигта холбоогүйгөөр пропагандалһан, зарим ушарта тайлбарилһан материалнуудаа пропагандистнууд өөһэдөө түн гүнзэгыгөөр шудалангүй занятияа үнгэргэхөө ерэдэг ушарнууд партийна һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө үзэгдэбэ.

«Забайкаллес» комбинадай парторганизациин дэргэдэ политэкономиие шудалха, нэгэдэхи болон хоёрдохи жэлэй гол түхэлэй кружогууд октябриин нэгэнһээ хүдэлжэ эхилбэ. Кружогууд занятияа эмхитэйгээр эхилээ. Кружогуудта һурадаг коммунистнууд занятидаа саг соогоо булта сугларжа, пропагандистнуудай «Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин 50 жэл» гэһэн тезисүүдые тайлбарилан хэлэхыень ехэ һонирхолтойгоор шагнабад.

Пропагандист нүхэр Н. К. Лосев Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин табин жэл соохи алдарта түүхэ тухай хэлэхэ үедөө партиин хоёрдохи съездын түүхэтэ удхашанар, партиин эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша үүргэ, тэрэнэй мүнөө үеын зорилгонууд тухай зүб тайлбарилбашье, нилээд олохон асуудалнуудые тодо бэшээр, дутуугаар, алдуутайгаар һурагшадта хэлэжэ үгэбэ.

Дэлхэйдэхи империализмын фронтын гэнжые тон һула газараарнь эдэлбэ сохихо тухай, түрүүшээр үсөөхэн гү, али тусхайлан абтаһан нэгэ капиталистическэ орон доторшье социализмын илажа болохо тухай тобшолол Ленин хадаа өөрынгөө «Апрелиин тезисүүд» гэжэ ном соо зааһан байгаа гэжэ һурагшадтаа буруу шэглэлгэ үгэбэ. Үнэн дээрээ социалистическэ революци тухай энэ теориие В. И. Ленин хадаа «Апрелиин тезисүүдһээ» хоёр жэл шахуу урид «Европын холбоото штадуудай лозунгнууд тухай» гэһэн зохёол соогоо тодорхойлһон байха юм.

Пропагандист нүхэр Лосев гансашье зохёолнуудай нэрэнүүдые буруу заагаа бэшэ, харин хоёрдохи съездын түүхэтэ удхашанарнууд тухай хэлэхэдээ энэ съезд хадаа дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ эрид эрьелтэ хэһэн үе болоһон юм гэжэ тиимэ гүнзэгыгөөр, В. И. Ленинэй зохёолнуудаар үндэһэ баримталан ойлгуулжа шадаагүй.

Тэрэшэлэн пролетариадай диктатурын политическэ эрхим формо болохо Соведүүдые Ленин заажа үгэһэн юм гэжэ хэлээд, энэ тобшололой социалистическэ революциин илан мандаха хэрэгтэ имагта ехэ удхашанартай байһыень бүхы талаһаань тодорхойлон нүхэр Лосев хэлэбэгүй.

Түүхэдэ тус тус нюурнуудай ба арад зоной бэелүүлдэг үүргэ тухай асуудал хэлэхэдээ ехэ халирхайгаар, худхаляатайгаар хэлэбэ. Экономистнууд хадаа тус тус нюурнуудта һүгэдэн шүтэдэг идеалистическэ теори пропагандалдаг байгаа гэбэ. Тус тус нюурнуудай бэелүүлдэг үүргые марксистска бэшээр, буруугаар тайлбарилдаг ушарай манда мүнөө үедэ ямар хоротой байһыень элирхэйлбэгүй. Нүхэр Лосев хөөрэлдөөгөө тодо бэшээр хэбэ. Жэшээлхэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай һүүлээр манай ороной хэды областьнууд болон республиканууд германска булимтарагшадай эзэмдэлгэһээ боложо экономическа талаараа һандаргагдаһан байгаа гэхын орондо, буруутаар хэлэбэ. «Манай парти дэлхэй дээрэ хүтэлбэрилхы парти болоо... хахад миллион зонтой Хитад» гэхэ мэтын тодо бэшэ, алдуутай мэдүүлэлнүүдые пропагандист хэлэһэн байха юм.

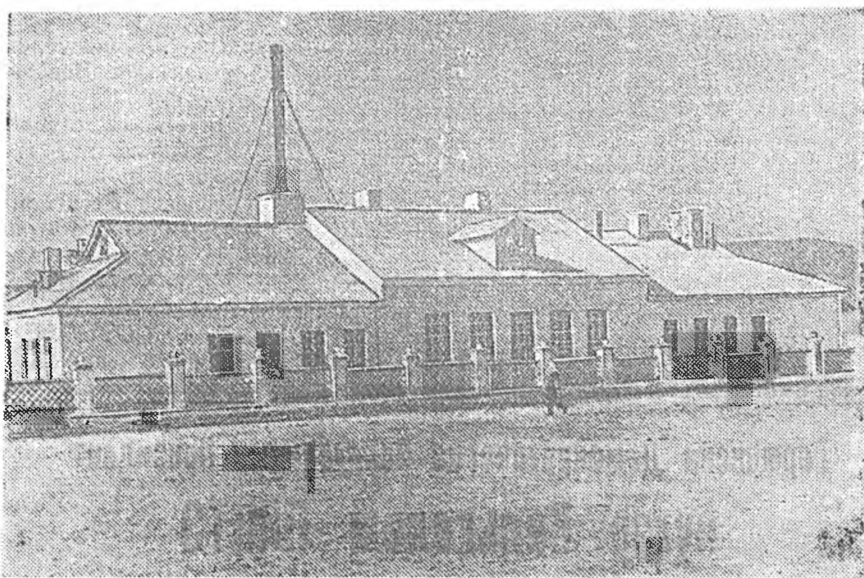
Тезисүүдэй IV бүлэгые һайнаар бэлдээгүй дээрэһээ зарим найруулгануудыень уншаад үнгэрбэ. Партиин дотоодын политика тухай хэлэхэ зуураа манай партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленумэй тогтоолнууд ба һүүлэй үедэ парти, правительстваар гаргагдаһан тогтоолнууд соо хараалагдаһан хүдөө ажахые эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай нэгэшье үгэ хэлэбэгүй.

Хоёр часай туршада үнгэрһэн хөөрэлдөөн соогоо, хүдөө ажахые хүгжөөхэ ба ой модоной промышленностиин болон советскэ наймаанай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа партиин табяад байһан зорилгонуудые дүүргэлгэдэ «Забайкаллес» комбинадай коллективэй ба тэрэнэй дэргэдэ хүдэлдэг УРС-ын үүргэ, хүдэлмэридэнь байһан дутагдалнууд, шиидхэгдээдүй зорилгонууд тухай пропагандист Лосев тогтожо хэлэбэгүй. Тиимэһээ хөөрэлдөөниинь ажабайдалһаа таһархай, догматическаар үнгэрөө.

Эдэ бүгэдэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, пропагандист нүхэр Н. К. Лосев занятияа үнгэргэхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаһан, тэрээндэ һайнаар, бүхы талаһаань бэлдээгүй байһыень харуулба.

Партийна һуралсалай сетьдэ үнгэргэгдэдэг занятинуудта һайнаар бэлдэхэ, тэдэниие идейно-политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ гээшэ пропагандистнуудай арюун уялга болоно.

С. Бадмаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гусиноозёрск городто баригдаһан шэнэ хлебозавод. Тус завод сүүдхэ соо 10 тонно хилээмэ барижа гаргаха аргатай юм. Хүдэлмэриин бүхы процессүүд механизировалэгдээ. Хилээмэнэй арбан ондоо зүйлнүүдые баридаг болохо юм. С. Марковай фото.

ШАХТЁРНУУДАЙ ГОРОДТО

КУЛЬТУРЫН ОРДОНТОЙ БОЛОХОНЬ

Гусиноозерск город дээрэ горнягуудай Культурын ордон түргэн темпээр баригдажа байна. Ордонгые тойруулан жэмэстэ модод, уляангир таригдажа, шахтёрнуудай культурын ба амаралтын парк байгуулагданхай.

Тус ордондо мянган номой багтаха ба уншалгын залтай библиотекэ нээгдэхэ юм. Гадна, уранһайханай самодеятельностиин кружогуудай хүдэлмэрилхэ тусгаар комнатонууд тэндэ түхеэрэгдэхэ байна.

ШЭНЭ МАГАЗИНУУД

Гусиноозёрск городто эдеэ хоолой зүйлнүүдые ба эд бараа наймаалха магазинуудай тоо улам олошорно. Галуута-Нуурай барилгын управлени шэнэ магазинуудые барижа дүүргээд, һаяхан ашаглалгада оруулба.

Эдэ магазинуудтань мүнөө нооһон ба торгон бүдүүд, һайн шанартай бүдүүдээр оёгдоһон костюмууд, намар үбэлэй сагта үмдэхэ элдэб хубсаһан бии.

БАЙРЫН ГЭРНҮҮД

Городой ажалшадай байха байрануудай талмай жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ. Барилгашад мүнөө 14 квартиратай байрын гурбан дабхар гэрые барижа һаяар дүүргэхэнь.

Мүн 8 квартиратай хэдэн шэнэ гэрнүүд түргэн темпээр баригдажа байна. № 3 шахтын горнягуудта хоёр дабхар байра шэнээр баригдажа үгтөө.

Горнягуудай байрын гэрнүүдые барилгада гүрэнэй бюджедээр жэл бүри хэдэн миллион түхэриг һомологдоно.

МЯНГАН ТОННО НҮҮРҺЭ АЛМАБА

Галуута-Нуурай рудоуправлениин электростанциин хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриингөө программые һара бүри үлүүлэн дүүргэхэтэйгээ хамта электроэнергиин өөрынь үные нилээд химдаруулна.

Электростанциин коллектив найман һарынгаа түсэбые холо үлүүлэн дүүргэжэ, мянган тонно нүүрһэ алмаад, «Востокуголь» гэжэ комбинадай электростанцинуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ.

Мүн тус станциин коллектив предприятияа үбэлэй үеын хүдэлмэридэ бэлэн болгонхой.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН ЗАЛУУШУУЛАЙ ҮДЭШЫН ДУНДА ҺУРГУУЛИ

Городой хүдэлмэришэн залуушуул өөһэдынгөө юрэнхы эрдэм дээшэлүүлхын түлөө хододоо эрмэлзэнэ. Тэдэнэртэ мүнөө үдэшын дунда һургуули нээгдэнхэй.

Тус һургуулида 200 гаран залуу горнягууд ба барилгашад һуралсажа байна.

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИ-КОНЦЕРТ

Горнягуудай клубта үдэшэлэн хүн зон ходо олон байдаг. Һаяхан эндэ политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын үнэнтэ гэшүүн, Чувашска АССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша Георгий Алексеевич Морев «В. И. Ленин советскэ искусствода» гэһэн темээр һонирхолтой лекци-концерт харуулба.

С. Шарапов.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй Ой модоной ба саарһанай промышленностиин министерствын хүдэлмэришэдые, мастернуудые, хүтэлбэрилхы ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые орденууд болон медальнуудаар шагнаха тухай

Бурят-Монголой АССР-һээ

Олон жэл соо һайнаар хүдэлмэрилһэнэй түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1951 оной мартын 28-най Указтай зохилдуулан шагнаха гэбэл:

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

1. **Мужанов** Жигжит Санжиевичые — Байкальска леспромхозой мастер.
2. **Рассадин** Александр Матвеевичые — Хандагайн леспромхозой мастер.
3. **Шишкин** Николай Васильевичые — Байкальска леспромхозой түмэршэ дархан.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

1. **Беляк** Никита Емельяновичые—Хандагатайн леспромхозой узкоколейнэ түмэр замай мастер.
2. **Бурдуковский** Григорий Васильевичые— Эрийскэ леспромхозой шофер.
3. **Деев** Кирьян Кондратьевичые — Хандагайн леспромхозой мастер.
4. **Ефимов** Николай Проклантьевичые — Байкальска леспромхозой мастер.
5. **Зинченко** Иосиф Савельевичые —Хандагатайн леспромхозой паровозой машинист.
6. **Кузнецов** Иннокентий Ивановичые — Хандагайн леспромхозой шофер.
7. **Лосев** Николай Константиновичые — Хориин леспромхозой главна бухгалтер.
8. **Лоскутников** Аверьян Васильевичые — Хандагатайн леспромхозой слесарь.
9. **Матвеев** Емнон Епифановичые — Хандагайн леспромхозой модоной сортировщик.
10. **Мокров** Галактион Ероновичые — Итанциин леспромхозой катерай моторист.
11. **Мурзин** Иннокентий Петровичые—Хориин леспромхозой главна бухгалтер.
12. **Перфильев** Дмитрий Устиновичые—Хориин леспромхозой ашаа тээгшэ.
13. **Раковский** Гаврила Алексеевичые — Шулуутайн түмэр замай мастер.
14. **Ситников** Василий Мироновичые — Хориин леспромхозой мастер.
15. **Сучков** Степан Епифановичые — Шулуутайн леспромхозой мастер.
16. **Тороев** Гавриил Арсентьевичые — Хандагатайн леспромхозой нүүдэл электростанциин механик.
17. **Тютрин** Михаил Алексеевичые — Үдын модо урадхуулгын конторын хүдэлмэришэн.
18. **Хомяков** Михаил Васильевичые — Үдын модо урадхуулгын конторын техноруk.
19. **Черных** Мануил Евстигнеевичые—Хандагайн леспромхозой түмэршэ дархан.
20. **Шилов** Иван Васильевичые—«Бурмонголлес» трестын Шулуутайн түмэр замай станциин начальник.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

1. **Арефьев** Михаил Ульяновичые —Хориин леспромхозой ашаа тээгшэ.
2. **Афанасьев** Ефим Климовичые — Черемуховска леспромхозой нүүдэл электростанциин электрослесарь.
3. **Балакиров** Василий Георгиевичые — Баргажанай леспромхозой главна бухгалтер.
4. **Бальженова** Гарма Очировнае —Улан-Удын рейдовэ участогай сортировщица.
5. **Беляков** Георгий Филипповичые — Хандагайн леспромхозой шофер.
6. **Белоусов** Георгий Ивановичые—Хандагайн леспромхозой шофер.
7. **Белых** Владимир Степановичые — Хандагайн леспромхозой тракторист.
8. **Бойчевский** Георгий Валентиновичые — Эрийскэ леспромхозой ахалагша инженер.
9. **Борисов** Иван Ивановичые — Хандагайн леспромхозой трелевщик.
10. **Борисов** Иван Феропонтовичые — Байкальска леспромхозой крановщик.
11. **Будаев** Михаил Будаевичые —Байкальска леспромхозой модо таллуулагша.
12. **Бушмелев** Георгий Николаевичые — Хандагатайн леспромхозой мастер.
13. **Варапаев** Фёдор Клавдиевичые — Эрийскэ леспромхозой модо отологшо.
14. **Видунов** Роман Александровичые — Хандагайн леспромхозой шофер.
15. **Горбунов** Яков Петровичые— Хандагайн леспромхозой шофер.
16. **Григорьев** Иван Никоноровичые — Хандагатайн леспромхозой нүүдэл электростанциин механик.
17. **Грудинин** Дмитрий Васильевичые — Шулуутайн леспромхозой нүүдэл электростанциин электромеханик.
18. **Дейнеко** Александр Степановичые — «Бурмонголлес» трестын үйлэдбэриин-техническэ таһагай инженер.
19. **Демин** Василий Григорьевичые — Хандагайн леспромхозой шофер.
20. **Денисенко** Аграфена Михайловнае — Хандагатайн леспромхозой стрелочник.
21. **Жибарев** Григорий Александровичые — Хориин леспромхозой мастер.
22. **Золотарёв** Карп Андреевичые —Үдын модо урадхуулгын конторын бригадир.
23. **Зубакин** Канафий Григорьевичые— Хандагатайн леспромхозой электрохюрөөгэй моторист.
24. **Иванов** Николай Авдеевичые —Хориин леспромхозой шофер.
25. **Измайлов** Ашрафьян Измайловичые — Хандагатайн леспромхозой моторист.
26. **Изюрёв** Василий Петровичые —Итанциин леспромхозой катерай моторист.
27. **Карабенко** Лаврентий Милентьевичые — Хандагатайн леспромхозой слесарь.
28. **Кирпичников** Петр Даниловичые — Байкальска леспромхозой начальник.
29. **Клочихин** Афанасий Николаевичые — Хандагайн леспромхозой моришон.
30. **Кучумов** Михаил Герасимовичые — Хандагайн леспромхозой шофер.
31. **Меркулов** Денис Филаретовичые—Хандагайн леспромхозой тоног оёгшо.
32. **Меркулова** Анна Денисовнае — Хандагайн леспромхозой хюрөө заһабарилагша.
33. **Миронов** Михаил Родионовичые —Баруун-Тарбагатайн леспромхозой шофер.
34. **Михайлова** Секлетинья Антоновнае — Онохойн лесокомбинадай локомобилиин машинист.
35. **Мокров** Ефим Агафоновичые —Итанциин леспромхозой катерай командир.
36. **Наседкин** Иван Матвеевичые —Үдын модо урадхуулалгын конторын главна механик.
37. **Никутов** Федор Тимофеевичые —Эрийскэ леспромхозой шофер.
38. **Пичугин** Иван Ивановичые — Онохойн лесокомбинадай мастер.
39. **Провакин** Михаил Ивановичые—Эрийскэ леспромхозой нүүдэл электростанциин механик.
40. **Раднаев** Аюр Семеновичые — Үдын модо урадхуулалгын конторын модо түлхигшэ.
41. **Рахвалов** Михаил Митрофановичые— Хандагайн леспромхозой шофер.
42. **Скворцов** Игнат Лукичые — Хандагайн леспромхозой модошо дархан.
43. **Скворцов** Михаил Ивановичые—Хандагайн леспромхозой модо таллуулагша.
44. **Степанов** Степан Лаврентьевичые—Эрийскэ леспромхозой автомеханик.
45. **Ташлыков** Петр Алексеевичые —Хандагатайн леспромхозой паровозой машинист.
46. **Филиппов** Сергей Ивановичые — Баруун-Тарбагатайн леспромхозой ашаа тээгшэ.
47. **Хайрулина** Кария Фахризовнае — Үдын модо урадхуулалгын конторын бракёр.
48. **Хомяков** Георгий Евдокимовичые—Хандагатайн леспромхозой паровозой машинист.
49. **Цыдендоржиев** Жигмит Цыбиковичые—Үдын модо урадхуулалгын конторын начальник.
50. **Шелехов** Николай Иосифовичые—Шулуутайн леспромхозой начальник.
51. **Шитин** Климентий Андреевичые—Шулуутайн түмэр замай мастер.
52. **Шишкин** Николай Алексеевичые — Хандагатайн леспромхозой шофер.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль,
1953 оной июлиин 22.

Модошодой дунда политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха

Ой модоной промышленностиин предприятинуудай агитаторнуудай республиканска зүблөөнһөө

Һаяхан партиин обкомой дэргэдэ ой модоной промышленностиин предприятинуудай партийна эхин организацинуудай агитаторнуудай республиканска зүблөөн болоһон байна. Модошодой дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудалаар партиин обкомой агитациин секторые даагша нүхэр Разуваев элидхэл хэһэн байна.

Модошодой дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ ой модоной промышленностиин зарим предприятинуудай партийна эхин организацинууд горьтойхон анхарал хандуулна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Саашань Эрийскэ ба Хандагатайн леспромхозуудай партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухайда элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр хэлэһэн байна. Эдэ партийна организацинууд агитколлективүүдээ тодорхой һайнаар хүтэлбэрилдэг, агитаторнуудта бодото туһаламжа үзүүлдэг байха юм.

Гэхэ зуура, ой модоной промышленностиин олонхи предприятинуудай партийна эхин организацинууд модошодой дунда политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулнагүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна. Жэшээнь, Сэлэнгын леспромхозой партийна эхин организациин агитколлектив нютагай Соведүүдтэ һунгаһан һунгалтаһаа хойшо агитационно-ниитын хүдэлмэри огто ябуулаагүй байха юм. Мүнөө эндэ агитаторнуудай бии үгыншье мэдэгдэхээ болишонхой.

Тус леспромхозой модо бэлэдхэлэй участогуудта харуулан ойлгуулха агитаци муугаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ лозунг, плакадууд саг сагтаа шэнэлэгдэдэггүй, үни заяанда бэшэгдэһэн плакадууд үлгөөтэй зангаараа байдаг. Газетнэ витринэ, показателиин досканууд үгы юм. Эндэ социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй. Леспромхозой хүдэлмэришэд социалистическэ уялгануудые абаагүй байна. Теэд партийна эхин организациин бюро, тэрэнэй секретарь нүхэр Лапин эдэ бүхы дутагдалнуудтай эбсэдэг байха юм.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ эндэ ажалай журам ба эмхидхэл һула муу байна. Тиимэһээ олон хүнүүд нормоёо дүүргэнэгүй. Энэ ушарһаа Сэлэнгын леспромхоз, сентябриин 25-най мэдээнэй ёһоор, жэлэйнгээ түсэбые миил 50 процент дүүргэнхэй.

Байкальска, Черемуховска, Баргажанай, Шулуутайн, Хориин ба бусад леспромхозуудай партийна эхин организацинууд агитационно-ниитын хүдэлмэриие модошодой дунда баһал муугаар ябуулна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэһэн олохон агитаторнууд модошодой дунда политическэ хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг тухайда хэлэбэ.

—Леспромхозоймнай модошодой дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, лекци, элидхэлнүүд тон үсөөн уншагдана. Зарим агитаторнууд томилогдоһонһоо хойшо нэгэшье хөөрэлдөө үнгэргөөгүй байха юм. Манай леспромхозой партийна организациин секретарь нүхэр Герасимов агитколлективээ ёһотойгоор хүтэлбэрилдэггүй, агитаторнуудай семинаршье саг соонь үнгэргэдэггүй,—гэжэ Шулуутайн леспромхозой партийна организациин агитаторнууд нүхэд Цырендашиев, Колбина гэгшэд шүүмжэлбэ.

—Модошодой дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха гүйсэд арга боломжо манай леспромхоздо бии. Яһала баян библиотекэнүүд, һайнаар түхеэрэгдэһэн клубууд бии. Теэд эдэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин центрнүүд үшөө болгогдоодүй байха юм,—гэжэ Байкальска леспромхозой партийна организациин агитатор нүхэр Козулин тэмдэглэбэ. — Юуб гэхэдэ, клубуудай хүдэлмэриие аймгүйсэдкомой культурын таһаг, мүн манай леспромхозой партийна организацишье ёһотойгоор хүтэлбэрилнэгүй.

—Предприятиин хүтэлбэрилэгшэ бүхэн өөрөө агитатор байха зэргэтэй,—гэжэ Онохойн модоной комбинадай агитатор нүхэр Кавелина хэлэбэ.—Теэд манай комбинадай хүтэлбэрилэгшэд коллективэйнгээ дунда агитационно хүдэлмэри ябуулдаггүй, лекци, элидхэл, хөөрэлдөөшье үнгэргэдэггүй.

Мүн энэ комбинадай агитатор нүхэр Деомидов хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухайда хөөрэхэ зуураа, КПСС-эй Заиграйн айкомые хурсаар шүүмжэлбэ.

—Манай комбинадай партийна организациин хүдэлмэри тухай,—гэжэ тэрэ хэлэбэ,—партиин Заиграйн айком оройдоо һонирходоггүй гэхэдэ болохо. Би эндэ 5 жэл соо агитатораар хүдэлмэрилнэб. Теэд энэ үедэ модошод-агитаторнуудай зүблөө гү, али семинар партиин айком нэгэшье удаа үнгэргөөгүй. Айкомой секретарьнууд, мүн бусадшье хүдэлмэрилэгшэд манай комбинадта халта мүлтэ ороод лэ ябашадаг. Тэдэнэр ехэнхидээ хүтэлбэрилэгшэдтэймнай дуугаралсаад лэ, харин жиирэй хүдэлмэришэдтэй һайтар хөөрэлдэдэгшьегүй байха юм.

Модошодой дунда социалистическэ мүрысөөнэй хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэн тухайда, энэ хэрэгтэ зарим партийна организацинуудай ёһо тэдыгээр хандадаг тухайда хэдэн агитаторнууд эндэ хэлэһэн байна.

Модошодой дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие хайшан гэжэ ябуулдаг тухайгаа мүн эндэ олохон агитаторнууд хөөрэжэ үгөө.

Агитатор гээшэ ажалай түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлэгшэ, өөрөө эрхим ажалай жэшээ харуулагша байха зэргэтэй. Тиимэһээ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной шадабари болгохын тула хайшан гэжэ оролдодог тухайгаа олон хүнүүд хөөрэбэ. Хандагатайн леспромхозһоо агитатор нүхэр Костромин, Хандагайн леспромхозой партийна эхин организациин агитатор нүхэр Краснопеева гэгшэдэй хөөрөөн һонирхолтой байгаа.

Агитаторнууд-модошодой хүдэлмэриин дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ хэрэгэй дутуунууд тухайда олон хүнүүд хэлэбэ.

«Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүд ой модоной промышленностиин предприятинуудай агитаторнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые һайнаар харуулдаггүй гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ. Гадна, КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда ба агитациин таһагай гаргадаг «Агитаторай блокнодшье» модошодой дунда ябуулагдадаг агитационно-ниитын хүдэлмэриин формо болон методүүдые тайлбарилһан, модошод-агитаторнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые харуулһан материалнуудые тон үсөөнөөр толилно гэжэ Итанциин леспромхозой партийна организациин агитатор нүхэр Иванов, Курбын леспромхозой парторганизациин агитатор нүхэр Михайлова ба бусад хэлэбэ. Зүблөөндэ хабаадагшад модошодой дунда агитационно-ниитын хүдэлмэриие эрид һайжаруулхын шухала байһан тухай тэмдэглэбэ.

ХАРТААБХА БА ОВОЩЬ УЛАМ ЕХЭЭР УРГУУЛДАГ БОЛОЁ!

«КПСС-эй ЦК-гэй Пленум болбол хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгэдэхи гол зорилго хадаа хартаабха болон овощьнуудые үйлэдбэрилгэдэ механизациие үргэнөөр нэбтэрүүлгын, түрүү агроаргануудые хэрэглэлгын үндэһэ һуури дээрэ эдэ культурануудай ургасые нилээд дээшэлүүлхэ ябадал болоно гэжэ тоолоно. Зорилго юуб гэхэдэ, ойрын хоёр — гурбан жэлэй туршада городуудай, промышленна центрнүүдэй ба болбосоруулагша промышленностиин эрилтые гүйсэд хангахаһаа гадна, мүн хартаабхын талаар малажалай хэрэглэмжэнүүдые хангаха хэмжээтэйгээр хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилдэг болохо шухала».

(КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолһоо).

***

«Тиин, хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар иимэ юумэ хэхэ шухала:

Эдэ культурануудые үйлэдбэрилгэдэ колхозууд ба колхознигуудай материальна урма хэшээлые үргэхэ;

тарилгын квадратно-гнездовой аргые үргэнөөр хэрэглэн, хартаабха ба овощной культурануудай тарилгые, ряд хоорондын элдүүрилгые механизацилха;

овощной культурануудые нуга ба доро газарнуудта нэлэнхы ехээр тариха гуримаар тэдээнэй тарилгые хубаарилха;

һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн газарта хартаабха ба овощной культурануудай таригдахын тулада наг шэбхэ ба нютагай бусад үтэгжүүлгэнүүдэй суглуулгые, үтэгжүүлгэдэ хэрэглэгдэхэ торф малтан абалгые шадахыса ехэдхэхэ;

парниково-тепличнэ ажахые үргэдхэхэ, торф нэгшээгдэмэл горшоогхонууд соо рассада ургуулдаг болохо».

(КПСС-эй ЦК-гэй Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

Хартаабха ба овощь элбэгээр ургуулдаг болохо

Мүнөө жэлдэ Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель 40 гектар дээрэ хартаабха ба 15 гектар овощь тариһан байгаа. Мүнөө үедэ овощь ба хартаабхаяа саг соонь хуряажа абаад, эдэ культурануудые тушаалгаар гүрэнтээ тоосожо байна. Колхозойнгоо огород дээрэ 11 жэлдэ хүдэлмэрилжэ байһан дүршэл ехэтэй колхозник нүхэр Бадлуев овощной бригадые хүтэлбэрилнэ.

Энэ артель хартаабха, овощь гүрэндэ тушаахаһаа гадна, үшөө колхозно рынок дээрэ худалдажа, нилээд ехэ олзо доход оруулна. Жэшээнь, нёдондо овощной элдэб культурануудые, гол түлэб үгэрсэ худалдажа, колхоздоо 41 мянган түхэригэй доход оруулһан байгаа һаа, мүнөө 50 мянга үлүүтэй түхэригэй доход оруулба. Энээнһээ гадна, колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэ нилээд ехэ овощь ба хартаабха хубаагдаха юм.

Тэхэтэй хамта, овощь ба хартаабха тарилгые хүгжөөхэ талаар Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо ехэ дутагдалнууд бии. Юуб гэхэдэ, энэ колхоздо овощной культуранууд …гал хабартаа хахалагдаһан газар дээрэ таригдана, газарынь миил наг шэбхээр ба шубуунай аргалаар үтэгжүүлэгдэнэ. Тиихэдэ аймагай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениишье, МТС-эйшье агрономууд энэ колхозой огород дээрэ тон үсөөн ябадаг, овощь ба хартаабха тарилгаар түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлгын түлөө оролдодоггүй байна.

Энэ колхозтой сагай уларилай али условидо ба мүн лэ адлихан арга боломжотой байһан Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха ба овощь тарилга тон муугаар хүгжөөгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ колхоз 58 гектар овощь, хартаабха тариһан ба тэрэнээ таряанажалай бүхы дүрбэн бригадануудта хубаарилан үгэһэн байха юм. Теэд тэдэ бригаданууд овощь ба хартаабхын ургасын хойноһоо ёһотой һайн харууһалга эмхидхээгүй. Жэшээнь, нүхэр Базаровай хүтэлбэрилдэг таряанажалай гурбадахи бригада бүхэли зунай турша соо хартаабхынгаа талмайн буртаг үбһэндэ даруулжа байбашье, тэрээниие түүжэ хаяагүй байшоо. Тэрэнэй эсэстэ тон жэжэхэн хартаабха ургаһан ба хабар таригдаһан үрһэ хүрэнгэдэ орходоо тиимэшье ехэ бэшэ ургаса хуряагдаһан байна. Гадна, энэ колхоз хартаабха малталгые оройтуулжа эхилээд, ехээр унжагайруулжа байһаар. Тус колхоз Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидо орходоо 2 дахин ехэ гэхэ гү, 32 гектар овощь тариһан аад, һураггүй бага доход абаба. Колхозно рынок дээрэ овощь худалдажа, оройдоо 11 мянган түхэригэй доход абаһан байха юм. Тэрэшэлэн колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэшье овощь, хартаабха багаар хубаагдаха байна.

Овощь ба хартаабха тарилгаар Сталинай нэрэмжэтэ колхоз яахадаа иимэ ехэ гээгдэлтэй гээшэб? Тус колхозой правлени ба партийна организаци овощной культурануудые тарилга тооногүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Н. Бочкин.

Колхозно таряашадай хүсэл зориг

СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд урма зоригтойгоор угтаба. Пленумэй тогтоолдо харюусан, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар түгэсхэхын тулада, ажахынгаа бүхы һалбаринуудые улам хүгжөөхын тулада энэ колхозой гэшүүд бүри эршэмтэйгээр ажаллахаар шиидэбэ. Энэ колхозой гэшүүд ороohото культуранудай, хартаабхын ургаса хуряалгые дүүргээд, таряа тушаалгаар гүрэнтэйгөө сүм тоосообо.

Овощь үйлэдбэрилгые саашань хүгжөөхэ тухай партиин заабариие дүүргэхын тула эндэхи колхознигууд ехэ оролдолго гаргана. Энэ жэлдэ тус колхозой огородой бригада овощиин баян ургаса абахын түлөө тэмсэһэн байна. Эдэнэр дундa зэргээр гектар бүриһөө 119 центнер үгэрсэ абаа. Тиихэдэ зарим участогуудһаа, жэшээнь, нүхэд Б. Бадмацыреновагай, Н. Будацыреновагай, Д. Мункуевагай участогһаа га бүриин 220—230 центнер ургаса абтаа.

Овощной культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ шухала условинуудые байгуулха хүдэлмэри мүнөө энэ колхоздо хэгдэжэ байна. Эдэ культурануудые тариха полинууд дээрэ мүнөө 250 центнер наг шэбхэ зөөгдөө, газарай хүрьһэ бэлэдхэгдэжэ байна. Гадна, парниково рамануудай тоо 360-һаа 500 болгохоор хараалагданхай. Мүн 182 квадратна метр теплицэ баригдаха юм. Ерэхэ жэлдэ овощной культурануудые ургуулха түрүү арга методуудые үргэнөөр хэрэглэхэ юм.

А. Поздняков.

Түүхэтэ тогтоолдо харюу болгон

Хүдөө тосхонуудай ажалшадай ажабайдалые улам һайжаруулха тухай парти, правительствын үдэр бүри һаналаа табижа байһандань харюу болгон, Кабанскын аймагай «Коммунизм», «Красноармеец» колхозууд ороoһото культуранудай үрһэ хүрэнгэ сүм хаажа дүүргээд, хартаабхын эрхим шанартай үрһэ хаажа байна. «Коммунизм», XVII партсъездын, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд нёдондо хартаабхаа хаһа саг соонь хуряагаагүй тэрэһээ үрһэ хаалгые ехээр удаашуулжа, тон муу шанартай үрһэ хааһан байгаа. Тэрэнэй эсэстэ мүнөө жэлдэ хартаабхын муу ургаса абтаа. Эдэ колхозууд урда жэлэйнгээ алдууе дахин дабтахагүйн тула байгша ондо хартаабхаяа саг соонь хуряажа, һайн үрһэ хүрэнгэ хааба.

Хартаабха малталгын үедэ трактористнууд Дмитрий Залуцкий Матвей Пашин хоёр эрхим ажалай жэшээ харуулан хүдэлмэрилөө. Энэ хоёр механизаторнууд XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха малтадаг машинаар хартаабха малтаха зуураа, үдэр бүри 5—6 гектар хартаабха һайн шанартайгаар малтадаг байгаа.

А. Квасников.

1954 ондо колхозуудта гектар бүриһөө:

хартаабха	—140	центн.
капуста	— 175	„
үгэрсэ	— 110	„
помидор	— 165	„
һонгино	— 100	„
морковь	— 130	„
столовын свёкло	—150	„

ургуулжа абаха.

***

Манай хүдэлмэриин зарим дүй дүршэл

Содном ГАРМАЕВ, Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» колхозой огородой № 1 бригадын бригадир.

Манай бригадын огородой 20 шахуу гектар газар Эрхирэг голой адагта байдаг. Эндэхи газар хара хүрьһэтэй, шииг нойто ехэтэй, эгээл огород таримаар газар юм. Энэ жэлдэ манай бригада хамта 16 шахуу гектарта овощь тариха түсэбтэй байһан аад, тэрэ түсэбөө дүүргээшье шахуу һэмди. Тэрэ тоодо капуста —9,58 гектар, помидор —1,84 га, үгэрсэ—2,80 га, һонгино — 0,94 га, морковь — 0,20 га, редискэ 0,30 га, брюквэ —0,2 га, укроп — 0,30 гектар таригдаһан байна.

Манай огородно бригадынхид жэл бүри яһала һайн ургаса хуряадаг. Энэшье жэлдэ муу бэшэ ургаса ургуулагдаад, мүнөө түлэг хуряагдажа байна. **Илангаяа капустын ургаса һайн. Гектар талмайһаа багсаахада 250, зарим участогуудһаа 300 хүрэтэр центнер ургаса хуряагдана.** Үгэрсын ба бусад культурануудай ургаса мүн лэ һайн.

Энэ жэлдэ манай бригадын огородһоо 200 мянган түхэригэй доход оруулагдахаар түсэблэгдэһэн байгаа. **Мүнөө 200 мянган түхэригэй доход оруулагдаад, үшөө 100 мянган түхэригэй доход абтахаар багсаалагдана.** Капустаяа хуряажа хахадлаашьегүйбди. Үдэр бүри хэдэн машина капуста городто абаашагдажа худалдагдана.

Тиихэдэ манай огород дээрэһээ 60—70 тонно овошиин элдэб үлэгдэлнүүд МТФ-дэ үгтэхэ юм. Энээн дээрэһээ харахада, овощь үйлэдбэрилгэ колхоздо тон ехэ удхашанартай, доход ехэтэй һалбари байна бшуу.

Огородно культурануудай ургаса ургуулхын тулада бүхы хүдэлмэриие агротехническэ заабариин ёһоор, саг болзортонь хэхэ шухала. Бидэнэр огородоо хуряажа абахатаяа хамта хойто жэлэйнгээ тарилгада бэлэдхэжэ эхилдэгбди. Нэн түрүүндэ, нютагай шухала удхашанартай үтэгжүүлгэ болохо наг шэбхэ суглуулагдана. Мүнөө 1200 шахуу ашаа наг шэбхэ поли дээрэ гаргагданхай. Намар бэлэдхэгдэһэн наг шэбхэ гол түлэб парник доро хэрэглэгдэдэг. Парник соомнай 2000 шахуу ашаа наг шэбхэ ородог юм. Харин хабар тээшэ поли дээрэ гаргагдаһан наг шэбхэ тэндээ хори гаран газарта обоологдоод, бэеһээ халаагдажа, удаань поли дээрэ тараагдадаг байха юм. Иигэжэ бэеһээнь халаахада обоолоотой наг шэбхэ соо 70—80 градус халуун боложо, үбһэ соломын хог үжэдэг байна. Тиигээд газараа хахалхынгаа урдахана тараадаг байнабди. Тэрээнһээ гадна, гектар газарта калийна дабһатай холигдоһон 30 центнер фекали оруулагдажа, үтэгжүүлгэ хэгдэдэг. Үнэһэ, шубуунай аргал болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые шадаһан соогоо бага зэргээр хэрэглэлсэдэг байнабди.

Парнигууд соо рассадануудые зүбөөр ба һайнаар тарижа ургуулаад, агротехническэ болзортонь поли дээрэ һуулгаха гээшэ үндэр ургаса ургуулха хэрэгтэ шиидхэхы удхашанартай байдаг. Манда 0,25 гектар талмайтай парник бии. Парник соогоо бидэнэр 2000 шахуу ашаа адуунай тонтогоол зөөжэ, 1—1,5 метр зузаантайгаар адхадагбди. Адуунай аргал зөөлэхэн бутархай байдаг тула парник соо хэхэдэ таарамжатай байдаг. Тиигээд март һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ парник соогоо наг шэбхэ хэжэ дүүргээд, зосоохи талмайень дүрбэн адлихан газарта хубаажа, таһалагдаһан хубинуудтань утаашаа 12 метр, гүнзэгышөө 1 метрһээ үлүүтэй 8 канавануудые малтадаг байнабди. Удаань канавануудайнгаа оёорто хуурайхан аргал адхаад, дээрэнь хуурай түлеэ ба соломоор гал түлижэрхидэгбди. Тиигээд носожо байха үедэнь дээрэһээнь наг шэбхэ адха адхаһаар утаа, уурал гарахыень болюулаад, тэгшэлэн гэшхэдэг байнабди. Тиигэжэ парнигаа искусственна аргаар нэгэ халаахадамнай саашадаа бэеһээ халаад, тараатарнай ходо халуун зандаа байдаг.

Апрелиин эхеэр парник дотор раматай хайрсагууд табигдажа, оёортонь 18 сантиметр зузаантай шорой адхагдана. Тэрэнэйнгээ һүүлдэ недели тухай саг соо соломо матаар хушажа, дулааханаар миин байлгаад, буртаг үбһэнэй ургахада түмэр тармуураар һабардуулан үндэһөөрнь һугалжа хаядаг байнабди. Һүүлээрнь парнигууд соогоо һагшагдаһан шорой хэжэ, рассаданууд доро үрһэ хүрэнгэ таригдана. Парнигууд соогоо рассадануудаа тарихадаа, мүн хойшо хойшодоо фекалитай холимог бүлеэн уһаар уһалдагбди.

Рассадануудай ургажа байха үедэ һайнаар харууһалха, илангаяа дулаан үдэрнүүдтэ шэлтэй рамануудыень нээжэ, сэбэр агаар оруулжа байха хэрэгтэй. Рассадануудай хоорондуурхи буртаг ногоонуудые түүжэ, саг болзортонь уһалжа байхада, эли бодо түргөөр ургадаг.

Манай эндэ огородоо тарихынгаа урда тээ полиёо модо шулуунһаань сэбэрлээд, 6—7 сантиметр гүнзэгытэйгээр лущени хэдэг, удаань майн эхеэр наг шэбхээ тараадаг байна. Удаань 20 сантиметрһээ дээшэ гүнзэгытэйгээр газар хахалагдана. Хахалалта хэжэ байхатаяа хамта газараа хатаахагүйн түлөө борнойлжо, морковь, үгэрсэ, редискэ гэхэ мэтын рассадагүй культурануудые таридагбди. Мүн тэрэшэлэн майн хуушаар, июлиин эхеэр таригдаха ёһотой рассадатай культурануудые тариха газараа эгээл тариха үедэнь хахалдаг байнабди.

Овощной культурануудые тарихыеньшье таряад, ургажа байха үедэнь һайнаар харууһалангүй, уһалангүй орхижорхёо һаа, һайн ургаса абахын аргагүй. Бидэнэр июниин 20-һоо эхилжэ, огородойнгоо буртаг ногоо түүдэгбди. Уһалалга, обоололго болон бусад хүдэлмэринүүд саг болзортоо хэгдэжэ байдаг. Газарайнгаа шииргтэйшье һаа, гансахан капустада 16 дахин уһалалга хэдэг байнабди. Огород соогуурнай гараһан гол канаваһаа хоорондоо хорин метр зайтайгаар багахан канаванууд хүндэлөөшөө гарадаг.

Ургасаяа гээлтэ хоролтодо оруулхагүйн, хүлдөөжэрхихэгүйн тулада саг болзортонь хуряажа абаха шухала. Манай бригадада хамта 20 гаран хүн саг үргэлжэ хүдэлмэрилжэ байдаг. Эдэ хүнүүдэй ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилүүлхэ хэрэгтэй. Бригадынгаа гэшүүдэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ би гол анхаралаа хандуулдагби. Манай бригадын олонхи гэшүүд дүй дүршэл ехэтэй огороднигууд болоһон, даалгатдаһан ажалдаа бүхы оролдолгоёо гаргажа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилдэг хүнүүд юм. Жэшээлхэдэ, Тимофей Витигов, Цыремжит Намдакова, Санжа Дугаржапова, комсомолка Бутыдма Дымбрылова, Долгор Тугултурова болон бусад овощной культурануудай үндэр ургаса хуряахын тулада бүхы оролдолгоёо гаргажа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилдэг.

Манай эндэ овощь тарижа ургуулха түрүү арга методууд үшөөл һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ, овощь тарилга, харууһалга болон хуряалгын ажал ехэтэй хүдэлмэри үшөөл һулаар механизацилагдана, ехэнхи ажал гараар хэгдэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй шиидхэбэритэй танилсаад байхадаа, бидэнэр овощь үйлэдбэрилгөөр һаял түрүүшын алхам хээбди гэжэ һанамаар байна. Нэн түрүүндэ бидэнэр, город шадарай колхозойхид, эртын овощь ехээр таридаг болохо ёһотойбди. Энэ шухала хэрэгые бидэнэр урдань балай тоодоггүй байгаабди.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой гараһанай һүүлээр манай колхозой гэшүүд овощь үйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ гэжэ шиидээд, хэдэ хэдэн шухала удхашанартай хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа. Мүнөө жэлдэ даб дээрэ 225 квадратна метр талмайтай теплицэ бариха гэжэ байнабди. Тэрэнэймнай проект зохёогдожо дүүрэхэнь ойротоо. Энэ намартаа тэрэ теплицээ заатагүй барижа дүүргэхэ зорилготойбди. Тэрээнһээ гадна, рассадануудые горшоогхонууд соо ургуулжа таридаг методые ерэхэ жэлдэ мүн лэ хэрэглэхээр шиидээбди.

Ерэхэ жэлдэ овощь болон хартаабха тарилгын түрүү арга метод болохо квадратно-гнездовой аргые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ шиидээбди. Эдэ шэнэ түрүү аргые ажал хүдэлмэридөө амжалтатайгаар нэбтэрүүлхэ хэрэгтэмнай мэргэжэлтэдэй туһаламжа хэрэгтэй байна.

Овощь үйлэдбэрилгые хүгжөөхэдэ гансашье валовой суглуулбариень дээшэлүүлхэеэ оролдохогүй, харин ассортимент болон сортыень олошоруулха, һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ шухала.

Овощь үйлэдбэрилгэ тушаа парти, правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые амжалтатайгаар дүүргэлсэхын тулада бидэнэр хүсэ шадалаа гамнахагүйбди.

ХЭРЭГЛЭГДЭЭГҮЙ АРГА БОЛОМЖОНУУД БА РЕЗЕРВНҮҮД ТУХАЙ

С. ЕЛАНОВ, агроном

1. ХОЙШОЛУУЛАГДАШАГҮЙ ХЭРЭГ

Арад зоной материальна ажабайдалые һайжаруулха талаар партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумээр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд соо хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ асуудал шухала һуури эзэлнэ. Ойрын 2—3 жэл соо гансашье городууд ба промышленна центрнүүдэй хүн зоние, эдеэ хоолой промышленностиие хангаха бэшэ, мүн социалистическэ малажалай эрилтые хангаха хэмжээтэйгээр овощь ба хартаабха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ зорилго табигдана. Энэ хадаа манай республикын колхозуудта илангаяа ехэ харюусалгатай зорилго болоно. Манай эндэ хартаабха ба овощь тарилга мүнөө дээрээ хүдөө ажахын гээгдэнги һалбари байһан юм. Республикын колхозуудта эдэ культурануудые үйлэдбэрилгэдэ шухала анхарал хандуулагданагүй, хоёрдохи зэргын хэрэг гэжэ тоологдоно. Тиимэһээ һүүлшын жэлнүүдтэ эдэ культурануудай ургасын дээшэлэлгүй, харин доошолһониинь ойлгоосотой болоно. Жэшээнь, үнэтэ культура болохо хартаабхые абаад үзэбэл, 1952 ондо республика дотор дунда зэргээр га бүриһөө миил 40 центнер хартаабха, Закаменай, Иволгын, Хэжэнгын, Кяхтын, Сэлэнгын, Ториин аймагуудай колхозуудта бүришье бага ургаса—га бүриһөө 22—30 центнер хартаабха хуряагдаһан байна.

1954 ондо хартаабхын ургасые дунда зэргээр га бүриин 140 центнертэ хүргэхэ гэһэн даабари КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолоор хараалагданхай. Тиимэһээ 1952 онойхитой сасуулбал, хартаабхын ургасые республика дотор гансахан жэлэй турша соо 3,5 дахин дээшэлүүлхэ, тиихэдэ дурсагдаһан аймагуудай колхозуудта 5—6 дахин дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ республикын колхозуудай урда тон ехэ зорилго табигдана. Манай колхозууд хартаабха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжонуудтай. Энээн тухайнь түрүүшүүлэй дүй дүршэл гэршэлнэ.

2. А. Н. МАКАРОВАГАЙ АЖАЛАЙ АРГА МЕТОД

Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой звеньевой Анна Николаевна Макарова долоон жэлэй турша соо хартаабхын тогтууритай, үндэр ургаса хуряажа байна. Жэшээнь, 1947 ондо га бүриһөө 300 центнер, 1948 ондо— 275 центнер, 1949 ондо — 237 центнер, 1950 ондо— 280 центнер, 1951 ондо — 287 центнер, 1952 ондо — 308 центнер хартаабха хуряагаа. Нүхэр Макарова хартаабхаяа пропашной культурануудые тариһан газарта һуулгадаг. Эдэ культурануудые хуряаһанай һүүлээр участогаа намартаа тракторна плугаар 25 — 30 сантиметр гүнзэгыгөөр, нэгэ доро борнойлготойгоор намарай пар болгон хахалдаг. Хабартаа намарайнгаа парые хоёр удаа борнойлдог ба хартаабха тарихаһаа урид хахалаад дахин борнойлдог юм. Иигэжэ хахалха зууралаа үшөө үбэлдөө бэлдэһэн наг шэбхээ га бүридэ 35—40 тонно хэмжээтэйгээр оруулдаг, мүн тэрээнтэй хамта 8—12 центнер пеэшэнэй үнэһэ ба 5—10 центнер шубуунай аргал оруулдаг байна. Нүхэр Макарова хүрьһэндэ шииг нойто ехээр суглуулхын тула участок дээрэ үбэлдөө 2 метр гүнзэгытэй болотор саһа тогтоодог. Үрһэ хүрэнгэ бэлэдхэлгэдэ анхаралаа илангаяа ехээр хандуулна. Хартаабха малталгын үедэ үрһэ хүрэнгэеэ түрүүшынхеэ илган абаад, хабартаа, яровизацилхын урда тээ хоёрдохёо илгадаг байна. Тиихэдээ 40 граммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй хартаабхануудые шэлэнэ. Яровизацилгые апрелиин нэгэдэхи декада соо эхилдэг.

1952 ондо А. Н. Макарова хартаабхын квадратно-гнездовой тарилга эгээн түрүүшынхеэ хэрэглээ. Гансахан энэнь хартаабхын ургасые га бүридэ 31 центнерээр дээшэлүүлээ. Нүхэр Макаровагай хартаабхын поли буртаг ногоонуудһаа ходоодоо сэбэр байдаг, юундэб гэхэдэ, хартаабхын эшын 10—12 сантиметр үндэртэй болоходонь буртаг ногооеынь түүдэг ба газарыень элдүүрилэн зөөлэрүүлдэг, һүүлээрнь хоёрһоо үсөөн бэшэ дахин шоройеынь обоолдог байна. Хартаабхаяа сентябриин тэнгээр, эшынь хатажа эхилхэлээр хуряадаг.

А. Н. Макаровагай арга методые нэбтэрүүлхэ зуураа колхозууд хартаабха тарилга, малталга, тэрэнэй хойноһоо харууһалгые механизацилгада онсо анхаралаа хандуулха ёһотой.

Республикын МТС-үүд хартаабха үйлэдбэрилгые бүримүһэн механизацилхын тула хартаабха таридаг ба малтадаг машинануудые ерэхэ жэлһээ гүйсэдөөр ашагладаг болохо ёһотой. Эдэ машинануудай бүтээсэнь нилээд ехэ юм. Жэшээнь, 1953 ондо Кяхтын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха таридаг 4 рядна тракторна машинаар 2 үдэр соо 22 гектар хартаабха таригдаһан байгаа. Хэрбээ энэ талмай дээрэ гараар тариха болоо һаа, 80 колхознигууд хэрэглэгдэхэ байгаа. Ушар иимэһээ республикын колхозууд ба МТС-үүд 1954 оной хабар квадратно-гнездовой аргаар тарилгые үргэнөөр хэрэглэжэ, хартаабхын ургасын хойноһоо харууһалгые бүри ехээр механизацилхын түлөө оролдохо ёһотой.

3. Е. Г. ОРЛОВА — ОВОЩЬ УРГУУЛГЫН МАСТЕР

Овощь тарилгые хүгжөөхэ талаар республикын колхозуудай урда бүри ехэ зорилгонууд табигдана.

Овощной культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар партиин ЦК-гэй Пленумэй тогтоол соо табигдаһан онсо ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө манай республикын колхозууд бии байһан арга боломжонуудаа бүрин хэрэглэхэ ёһотой. Иимэ арга боломжонуудай бии байһан тухай түрүү колхозуудай дүй дүршэл гэршэлнэ. Жэшээнь, Закаменай аймагай Щетинкинэй нэрэмжэтэ колхоз 1952 ондо га бүриин 295 центнер капуста, Кабанскын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз — 234 центнер морковь хуряаһан байна.

Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригадир Елена Гавриловна Орловагай овощной бригадынхидай хэрэглэдэг түрүү арга дүршэл хадаа манай республикын условидо овощной культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл боложо шадаха байна. 1952 ондо Е. Г. Орлова рассадануудые дэгнүүлхэнүүд соо ба саарһаар оройгдоһон дэгнүүлэй шорой соо тариха арга хэрэглэһэн байха юм. Рассадын хоёр набшаһатай болоходонь тэдэниие дэгнүүлхэнүүд ба саарһаар оройгдоһон дэгнүүлэй шорой соо һуулгаад, парнигууд соогоо зэргэлүүлэн табидаг ба рассадынгаа бэеэ гүйсэхэдэнь полидо һуулгадаг байна. Иигэжэ тариһан 0,05 гектар дээрэһээ 35 центнер (гектарта оруулхада 700 центнер) капуста хуряажа, гайхалтай амжалта туйлаһан байна. Е. Г. Орлова мүн газараа ехээр үтэгжүүлэн, капуста тариха туршалга хээ. Адуунай ба үхэрэй 10 ашаа наг шэбхэ, шубуунай 5 ашаа аргал ба 5 центнер үнэһэ һайса худхаад, 0,3 гектар газарта оруулһан байна. Газараа ехээр үтэгжүүлхэ арга хэрэглэһэнэй ашаар дурсагдагша участок дээрэһээ 150 центнер (гектарта оруулхада 450 центнер) капуста хуряагдаһан байна. Е. Г. Орловагай хүдэлмэриин дүй дүршэл дээрэһээ харахада республикын колхозууд овощной культурануудые тариха газараа нютагай үтэгжүүлгэнүүдээр шадаал һаа ехээр үтэгжүүлхэ, рассадые үрэжэл ехэтэй газарһаа абтаһан дэгнүүлхэнүүд гү, али наг шэбхээр хэгдэһэн горшоогхонууд соо тариха ёһотой гэжэ эли болоно.

Республикын колхозуудта парниково-тепличнэ ажахы тон һулаар хүгжөөгдэнхэй гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тэрэнэй эсэстэ үбэл-хабарай үедэ овощь багаар ургуулагдана. 1953 ондо республикын колхозууд рассада ургуулгада 142.700 парниково рама ашаглаха байһан аад, оройдоо 26800 раматай байгаа. Тиимэһээ энэ шухала хэрэгые тон үргэнөөр хүгжөөхын түлөө манай колхозууд нилээд ехэ оролдосо гаргаха ёһотой.

Ерэхэ жэлэй хабар хартаабха ба овощь тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула энэ хүдэлмэридэ эртээнһээ һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ гэһээр хартаабха ба овощиин һайн шанартай үрһэ хүрэнгэ бэлэдхэжэ, һайнаар хадагалха, эдэ культурануудые тарихын тула намарай пар болгогдоһон уһалагдадаг газар таһалжа, тэрээн дээрэ үбэлдөө саһа ехээр тогтоохо, энэ газар үтэгжүүлхын тула нютагай үтэгжүүлгэнүүдые элбэгээр суглуулха ёһотой. Хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгые ерэхэ жэлһээ эхилэн эрид дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжонууд республикын колхозуудта бии. Имагтал хартаабха ба овощь тарилгын түрүү дүй дүршэл ба арга методуудые республикын колхозуудта үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, энэ хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр механизацилха хэрэгтэй.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн 8-дахи сесси

Октябриин 5-най пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 6. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн пленарна заседани үсэгэлдэр үглөөгүүр болоо. Зүбшэн хэлсэхэ зүйлдэнь доро дурсагдаһан асуудалнууд ороо гэбэл: 1. Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын бэшэ гурбан гэшүүдые һунгалга; 2. Экономическа ба Социальна Соведэй зургаан гэшүүдые һунгалга; 3. харгалзалгын талаар Соведэй хоёр гэшүүдые һунгалга; 4. бюджедэй нэмэлтэ фонднууд тухай асуудалай талаар табадахи комитедэй элидхэл; 5. үнгэрэгшэ финансова жэлэй финансова тоосоогоор табадахи комитедэй элидхэл; 6. хүүгэдтэ саг үргэлжын туһаламжа үзүүлхэ уласхоорондын онсо фондын ажал-ябуулгые үргэлжэлүүлгэ; 7. ООН-эй тусхай организацинуудай генеральна директорнүүдые Генеральна Ассамблейн үзэмжэдэ табилга.

Аюулгүйн Соведэй гурбан саг үргэлжын бэшэ гэшүүдые һунгалгаар пленарна заседани хүдэлмэрээ эхилээ. Һунгалтын болохын урда тээ мэдүүлгэ хэхын тулада советскэ делегацие толгойлогшо А. Я. Вышинский үгэ абаа.

Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын бэшэ гурбан гэшүүдые һунгажа байһан мүнөөнэй һунгалтануудта Зүүн Европын оронуудай районһоо саг үргэлжын бэшэ гэшүүдые һунгаха талаар Уставые, процедурын гуримые ба лондонско хэлсээе шэнээр эбдэхэ ябадалай бэлэдхэгдэжэ байһаниинь мэдээжэ. Энэ һууридa Зүүн Европын районуудай оронуудаар дэмжэгдэдэг Польшын кандидатурые бэшэ, харин Зүүн Европын районой оронуудаар кандидатурань дэбжүүлэгдээгүй. Турциие һунгаха гэжэ зарим делегацинууд оролдожо байһаниинь мэдээжэ.

Тиихэдээ Египедэй гараһанай һүүлээр, 1951 ондо Дунда Востогой районһоо Аюулгүйн Соведтэ һуури эзэлжэ байһан Турциие Зүүн Европын оронуудта хабаатай һууридa мүнөө эшүүригүйгөөр дэбжүүлнэ.

Энээние бидэнэр хадаа таарамжагүй ба буруу гэжэ тоолонобди.

Польша ба Зүүн Европын районой бүхы оронууд тушаа иимэ ябуулга,—гэжэ үгынгөө түгэсхэл дээрэ А. Я. Вышинский мэдүүлээ,—уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулхые ба оронуудай хоорондохи нормальна харилсаануудые байгуулхые эрмэлзэжэ байһан хэбэртэйгээр найдуулан үгэ хэлэдэг зарим делегадуудай мэдүүлгэнүүдэй үнэн сэдьхэлэй бэшэ байһые баһа дахин гэршэлнэ.

А. Я. Вышинскиин хэлэһэн үгэ

—Манай Уставай, тусхайлбал 24-дэхи статьягай ёһоор,—гэжэ Вышинский мэдүүлбэ,—«уласхоорондын эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые хангахын түлөө гол харюусалгатай» байһан Аюулгүйн Соведэй онсо шухала үүргые тусгаар тэмдэглэһэнээ үлүү гэжэ би бодоноб. Тиимэһээ Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын бэшэ зургаан гэшүүдые һунгаха гуримда Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставай онсо анхарал хандуулдаг байһаниинь тушаан болоһон ушар бэшэ юм.

Аюулгүйн Соведые һунгахадаа уласхоорондын эб найрамдалые ба уласхоорондын аюулгүй байдалые дэмжэлгэдэ организациин бусад зорилгонуудые туйлахада Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гэшүүдэй хэр зэргээр хабаадалсаха байһан ябадалда Генеральна Ассамблей нэн түрүүндэ зохихо анхарал хандуулха ёһотой гэжэ Уставай 23-дахи статья соо тусгаар тэмдэглэгдэдэг байһаниинь мэдээжэ.

Тиимэһээ Аюулгүйн Соведые зүбөөр байгуулхын түлөө Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин бүхыдөө ба бидэнэр бүхэнэй, тэрэнэй гэшүүд бүхэнэй түс тустаа ехээр оролдодог байһаниинь гайхалтай бэшэ. Энээнгүйгөөр Совет хадаа тэрээндэ даалгагдаһан уялгануудые хүсэд амжалтатайгаар дүүргэжэ шадахагүй байна.

Аюулгүйн Соведые зүбөөр байгуулха тиимэ шухала условинуудай нэгэн хадаа манай һанамжаар, би тэрээн тухай зааһан байгааб, географическа талаар зүб зүйтэйгөөр хубаарилха принцип болоно. Энэ принципэй шухала байһаниинь Аюулгүйн Соведтэ хамаатай процедурын гуримуудааршье онсо тэмдэглэгдэнэ. Энэ ушар байдал хадаа үшөө 1946 ондо Лондондо «Джентльменскэ хэлсээн» гэжэ мэдээжэ болоһон үгөөрөө хэлсээ хэлгэ баталха ябадалда хүргэһэниинь элитэ. Тиимэһээ энэ хэлсээн хадаа ямаршье документнүүдтэ бэшэгдээгүй үнэн үгын хэлсээн байһан юм. Тэрэнэй ёһоор Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын бэшэ гэшүүдэй хоорондо һууринуудынь тодорхой түсэбэй ёһоор хубаарилагдаха ёһотой байһан юм. Энэ хэлсээнэй ёһоор Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүд хадаа дэлхэйн табан гол районуудай оронуудай дэбжүүлһэн кандидадуудые Аюулгүйн Соведтэ һунгаха ябадал дэмжэхэ уялга Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүд абаһан байна.

Энэ түсэбтэй зохилдуулан хэлсээн баталагдаһан байгаа гэбэл: саг үргэлжын бэшэ гэшүүдые һунгахадаа латино-американска оронуудай районһоо хоёр кандидатурые дэмжэжэ, энэ райондо хоёр һуури үгтэхэ, британска хани нэгэдэлэй оронуудай райондо—нэгэ һуури; Дунда Востогой оронуудай райондо—нэгэ һуури; баруун европейскэ оронуудай райондо—нэгэ һуури ба зүүн европейскэ оронуудай райондо—мүн лэ нэгэ һуури үгтэхэ зэргэтэй байгаа.

Нэгэдэмэл Нацануудай организациин тогтоһонһоо хойшонхи бүхы үе соо, 1949 оной ба илангаяа 1951 оной һунгалтануудһаа бэшэндэ, (тиихэдэ Зүүн Европын оронууд тушаа Устав, процедурын гурим ба лондонско хэлсээн бүгэдэндэ мэдээжээр эбдэгдээ һэн) Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын бэшэ гэшүүдые һунгахадаа Генеральна Ассамблей хадаа дурсагдаһан хэлсээе наринаар сахидаг байһан юм.

Зүүн Европын оронуудта иимээр хандаһаниинь, эдэ оронууд тушаа ямар нэгэн ёһоной илгаа гаргаһан ябадалһаа ондоогоор сэгнэн хараха аргагүй байна.

Ондоо районууд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэдээн тушаа энэ хэлсээн хүсэдөөр ба гуримшалан сесси бүри дээрэ наринаар дүүргэгдэдэг байгаа.

Аюулгүйн Соведэй табан саг үргэлжын гэшүүдэй джентльменскэ хэлсээн бүхы Генеральна Ассамблейгээр, бүхы ушарта, энэ хэлсээе үгэ дуугүй һайшаажа, өөһэдынгөө голосуудые үгэжэ тэдэндэ нэгэдэдэг энэ Ассамблейн диилэнхи олонхидоор, хододоо дэмжэгдэдэг байгаа гэжэ советскэ түлөөлэгшэ саашань онсо тэмдэглээ.

Советскэ Союз ба Зүүн Европын оронуудай делегацинууд тухай хэлэхэ болоо һаа,—гэжэ Вышинский тэмдэглээ,—бидэнэр хадаа энэ хэлсээе хододоо наринаар, үнэн сэхээр ба хүсэдөөр дэмжэдэг, мүнөө минии нэрлэһэн тэдэ оронуудай кандидатурануудай түлөө, тэдэнтэй бидэнэр һаналаа нэгэдэдэг гү, үгышье, бидэнэр тэдэнтэй дипломатическа харилсаатай байдаг гү, али үгышье һаань, хододоо голосовалдаг байгаабди.

***

Генеральна Ассамблейн уялга хадаа Устав эбдэлгэ гаргахагүй ябадал болоно.

Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын бэшэ гэшүүдые һунгалга Генеральна Ассамблейн процедурын гуримуудта зохилдуулан нюуса голосованяар хэгдэдэг юм. Голосованиин нэгэдэхи турта Бразили ба Новая Зеландия һунгагдаһан байна. Гурбадахи гэшүүнэй кандидатура голосуудай гурбанай хоёр хубиие абажа шадаагүй дээрэһээ һунгагдаагүй үлөө. Юуб гэхэдэ, Холбоото Штадуудай ба тэрэниие дэмжэдэг делегацинуудай оруулһан Турциин кандидатура ба Зүүн Европын оронуудай түлөөлэгшэ болгон Уставай, процедурын гуримай болон лондонско хэлсээнэй эрилтын ёһоор табигдаһан Польшын кандидатура хоёрой хоорондо голосуудынь хубаарһан байна. Баллотировконуудые хэдэн дахин шэнээр хэхэ баатай болоһон байна. Тэрэнэй үедэ Польша хадаа 23 хүрэтэр голосуудые абадаг байгаа. Имагтал 8-дахи турта американо-английска блок хадаа Турциие Аюулгүйн Соведэй гэшүүнээр һунгуулжа шадаһан байна.

Удаань Генеральна Ассамблей хадаа хэлсэхэ зүйлэйнгээ хоёрдохи асуудалые зүбшэһэн байна. Нюуса голосованиин эсэстэ СССР ба Англи Экономическа ба Социальна Соведэй гэшүүд гэжэ мэдэрэгдээ. Гадна Соведэй гэшүүдээр Чехословаки, Норвеги ба Эквадор һунгагдаа. Зургаадахи кандидатурань голосуудай гурбанай хоёр хубиие абажа шадаагүй дээрэһээ һунгагдаагүй.

АЖАЛШАДАЙ НЭГЭДЭЛЭЙ ТҮЛӨӨ!

Социалистическэ партида французска коммунистическэ партиин хандаһан хандалга

ПАРИЖ, октябриин 6. (ТАСС). Мүнөөдэр парламентска ээлжээтэ бэшэ сесси нээгдэхэнь. Тэрэнэй зорилго юуб гэхэдэ, августовско забастовочно хүдэлөөнтэй холбоотой хэдэн олон социально-экономическа асуудалнуудые хаража үзэхэ байна. Тэрээнтэй дашарамдуулан коммунистическэ партиин парламентска группын түрүүлэгшэ Жак Дюкло социалистическэ партиин парламентска группын түрүүлэгшэ Шарль Люсси гэгшэдэ үсэгэлдэр бэшэгээр хандаа. Парламентска эдэ хоёр эгээн томо группануудай ябуулганuудай нэгэдэл тогтоохые тэрээн соогоо дурадхаһан байна.

Мүнөөдэр «Юманите» газетэдэ толилогдоһон бэшэг соонь иигэжэ хэлэгдэнэ гэбэл, коммунистнуудай парламентска группа социалистнуудай парламентска группада иимэ дурадхал оруулна:

«1. Онсо декредүүдые болюулха тухай ба тэдэнэй бүхы хойшолонгууд хэндэ тохёолдоһон байнаб, тэдэнһээ (гүрэнэй ба коммунальна эмхи зургаануудай ажалшадһаа, пенсионернүүдһээ, фронтовик байһан хүнүүдһээ, социальна хангалгын талаар туһаламжа абадаг байһан нюурнуудһаа, байра хүлһэлэн абагшадһаа ба (бусадһаа) тэдэнэй хойшолонгуудые зайсуулха тухай хамтааран дурадхал оруулжа, энэ дурадхалые дары зүбшэн хэлсэхые эрихэ.

2. Профсоюзна организацинуудай дурадхаһан хэмжээнэй ёһоор бүхы профессиин ажалшадта салин хүлһэнэй гарантийна минимумые дээшэлүүлхэ тухай хамтааран дурадхал оруулха; гүрэнэй эмхи зургаануудай ажалшадта хандалгын талаар өөһэдөө жэшээ харуулан салин хүлһэнэй, тэдхэмжэ ба пенсинүүдэй ниитэ дээрээ дээшэлхэ ябадалда туһалхыень правительствые баадхаха; салин хүлһэнэй талаар поясуудые үгы болгохо ба эдэ дурадхалнуудые яаралтайгаар зүбшэн хэлсэхые эрихэ;

3. Августовско забастовкодо хабаадагшад тушаа абтаһан бүхы хэһээлтэнүүдые болюулха тухай ба забастовкын үедэ һаатаһан сагайнь түлөө түлэхэ тухай хамтадаа дурадхал оруулха;

4. Хэрбээ эдэ дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэхэһээ правительствын арсаа һаань хамтааран правительствые буруушааһан резолюци абаха, тэрэ хадаа депутадуудые һанамжаяа хэлэхые ба харюусалтые өөһэдтөө даажа абахыень баадхаха байна».

Коммунистическэ партиин парламентска группын делегаци хадаа социалистическэ партиин парламентска группын делегацитай уулзахаар бэлэн. «Зүбшөөһэн харюу абаха байһанаа найданабди» гэжэ бэшэгэй түгэсхэл дээрэ хэлэгдэнэ.

«Юманите» газетэ хадаа парламентын бүхы депутадуудта Ажалай Бүгэдэниитын Конфедерациин национальна комитедэй бэшэг тэрэшэлэн тунхаглаа. ВКТ-гэй генеральна секретарьнууд Бенуа Фрашон ба Ален Ле Леап бэшэгтэ гараа табиһан байна. Забастовочно хүдэлөөнэй болоһоной эсэстэ гараһан проблемэнүүдые зүбшэн хэлсэхын тулада национальна суглаанай онсо сесси анха түрүүнээ зарлагдаба. ВКТ-гэй национальна комитет хадаа французска ажалшадай гол эрилтэнүүдтэ депутадуудай анхаралые хандуулна. Онсо декредүүдые болюулха тухай, забастовкодо хабаадаһанай түлөө хэһээлтэнүүдые болюулха ба забастовкын үдэрнүүдэй түлөө түлэхэ, салин хүлһэ, пенси ба тэдхэмжэнүүдые ниитэ дээрэнь дээшэлүүлхэ, демократическа сүлөөе хүндэлхэ хэрэгтэ депутадуудай анхаралые хандуулха гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Парламентска ээлжээтэ бэшэ сессиин нээгдэлгэтэй дашарамдуулан депутадууд-коммунистнууд шэнэ дурадхалнуудые оруулаа. Гэбэл, тэдэ дурадхалнуудынь электроэнергиин ба газай түлөө түлөөһэ, түмэр замай ба городской транспортын, почтово, телеграфна ба телефонно түлөөһэнүүдые, тэрэшэлэн нүүрһэнэй, горючиин, тамхинай зүйлнүүдэй ба зүрүүлай сэнгүүдые 20 процентээр доошолуулха гэжэ хараална.

Чехословацка Республика ба Германска Демократическа Республикын хоорондохи экономическа ба культурна холбоо барисаан бэхижэнэ

ПРАГА, октябриин 6. (ТАСС). Чехословаки ба Германска Демократическа Республикын хоорондохи экономическа ба культурна холбоо барисаанай бэхижэжэ байһан тухай мэдээсэхэ зуураа, Чехословацка телеграфна агентство иигэжэ тэмдэглэнэ. 1953 оной туршада Чехословаки ба ГДР-эй хоорондо эд бараа андалдан абалсалга 1952 онойхитой сасуулбал 25 процентээр ехэ болоо.

Германска Демократическа Республика хадаа машинна түхеэрэлгэнүүдые, химическэ промышленностиин бүтээһэн зүйлнүүдые, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, медикаментнүүдые, оптическа зүйлнүүдые ба бусадые Чехословакида үгэдэг байха юм.

Чехословаки хадаа кокс, хүрин нүүрһэ, илангаяа керамическа промышленностьда хэрэгтэй элдэб түүхэй эд, машинна түхеэрэлгэ, полуфабрикадуудые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин бүтээһэн зүйлнүүдые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын продуктнуудые Германска Демократическа Республикада эльгээнэ.

1953 ондо баталагдаһан удаан болзорой культурна хэлсээнэй үндэһөөр Чехословакиин ба ГДР-эй хоорондохи культурна холбоо барисаан бэхижэнэ.

Немецкэ сүлөөтэ профсоюзуудай нэгэдэлэй дуунай ба танцын ансамбль мүнөө үедэ Чехословакида байна. Ансамблиин концертнүүдые Чехословакиин ажалшад ехээр һонирхон харана.

Немецкэ классигуудай ба немецкэ мүнөөнэй уранзохёолшодой номууд Чехословакида олон тиражтайгаар хэблэн гаргагдана. Чехословакиин театрнуудта немецкэ авторнуудай пьесэнүүд олон удаа табигдадаг юм. ГДР-тэ зохёогдоһон фильмнүүд экранууд дээрэнь амжалтатайгаар харуулагдажа байдаг.

Литературын ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэхитадай съезд

ПЕКИН, октябриин 6. (ТАСС). Долоон үдэр забһарлаһанайнгаа һүүлээр литературын ба искусствонуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэхитадай хоёрдохи съезд хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлбэ. Тэрээн дээрэ 500 үлүүтэй делегадууд байлсаа. Съездын заседани дээрэ уранзохёолшо, Сталинска шангай лауреат Дин Лин, критик Чжэн Чжень-до, драматургнууд Тянь Хань ба Цао Юй, композитор Люй Цзи ба бусад үгэ хэлээ.

Польско ажалшад ород хэлэ һонирхон шудална

ВАРШАВА, октябриин 6. (ТАСС). Польско арадай республикын ажалшад ород хэлэ һонирхон шудална. Ороной городууд ба тосхонуудта, предприятинууд ба эмхи зургаануудта ород хэлэ шудалха олон тоото курсанууд хүдэлмэрилнэ. Тэдээндэ 130 мянга шахуу хүн һурадаг байна.

Лисынмановецуудай убайгүй заналтанууд

ЛОНДОН, октябриин 6. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондент Сеулһаа иигэжэ дамжуулна:

Урда корейскэ правительство хадаа Корейһээ индийскэ харуулай сэрэгые үлдэн гаргахын тулада «зэбсэгтэ хүсэнүүдые хэрэглэхэ баатай боложо магад» гэжэ мэдүүлээ.

Иранда арестнууд болоно

ТЕГЕРАН, октябриин 6. (ТАСС). «Кейхан» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор элүүрые хамгаалгын министр байһан Малеки ба портфельгүй министр байһан Раджаби гэгшэд һаяхан арестовалагдаа.

Мүнөө үедэ, гэжэ газетэ бэшэнэ, Фалак-Оль-Афлак гэжэ крепостьдэ (Хорремабадта) арестовалагдаһан 900 шахуу хүн һууна.

Египедтэ прогрессивнэ хүнүүдые мүрдэнэ

КАИР, октябриин 6. (ТАСС). «Аль-Мысри» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор «коммунистическэ ажалябуулгын» түлөө гурбан египтянуудые 5-һаа 10 жэл хүрэтэр болзортойгоор түрмэдэ һуулгаха гэжэ сэрэгэй трибунал шиидхэһэн байна.

Глазгын докернуудай забастовко

ЛОНДОН, октябриин 6. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Глазго портдо 3.000 докернууд забастовко хэжэ байна.

Байкало-Кударын аймагай «Байкал» артельдэ хүдэлмэриидэг загаһашадай бригада (бригадирынь Иван Инешин) Октябриин урда тээхи социалистическа мүрысөөндэ ороод үдэр бүриингөө даалгабарине үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Инешин (зүүн гарһаа) загаһашадтаяа ажаллажа байна.

С. Марковай фото.

Һургуулинууд түрэлхидтэй нигта барисаа байгуулна

Бүгэдэниитын арбан жэлэй һуралсалда шэлжэн орохо ба һургуулинуудта политехническэ һуралсал нэбтэрүүлхэ тухай Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд ерээдүйн залуу үетэниие һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгые, шэнэ, бүри дээдэ шатада дэбжүүлһэн байна. Һургуули энэ хэрэгые амжалтатайгаар шиидхэхын тула һурагшадай түрэлхидтэй нигта холбоо барисаа байгуулха, тэдэнэрэй дунда педагогическа эрдэм үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн зорилготой.

Сэлэнгын дунда һургуулиин багшанарай коллектив һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэнһээ хойшо түрэлхидэй дунда педагогическа эрдэм дэлгэрүүлхэ тушаа ехэ хүдэлмэри хээ.

Багшанар эндэ неделидээ нэгэ дахин түрэлхидэй дунда педагогическа темээр элидхэл хэнэ. Советскэ Эхэ орондоо инаг дуратайгаар үхибүүдые хүмүүжүүлхэ тухай элидхэл багша И. А. Чулкова хээ. Эрэлхэг зоригтой байхаар үхибүүдые хүмүүжүүлхэ тухай элидхэл багша Е. С. Нимаева хэбэ.

Һурагшадай һуралсалые шалгаха тухай, үхибүүдые журамтайгаар хүмүүжүүлгэдэ бүлэнэрэй үүргэ тухай ба бусад темэнүүдээр багшанар Ларионова, Евдокимова, Сухарева болон бусад элидхэл [...] байна.

Багшанар түрэлхидэй дунда [...] дэлмэри ябуулхадаа гансашье [...] хэл хэлгээр хүдэлмэреэ хизаа[...]даг бэшэ юм. Тэдэнэр һурагша[...] гэртэнь ошожо, бүлэ соохи [...] байдалыень шалгадаг, түрэ[...] болон һурагшадай хабаа[...]гатайгаар хамтын суглаа х[...] шухала асуудалнуудаар түрэлх[...] дунда консультаци эмхидхэдэг [...]

Эндэхи багшанарай колле[...] өөрынгөө хүдэлмэридэ түрэлх[...] эдэбхиие шадамараар хэрэгл[...] Түрэлхид Николаева, Ворон[...] Цыренов болон бусад һургуу[...] үнгэргэгдэһэн бүхы хэмжээ-яб[...]ганuудта эдэбхитэйгээр хабаа[...]садаг юм.

Багшанарай Кяхтын айма[...] месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Е[...] Жданова ажалшадай дунда пед[...]гическа эрдэм дэлгэрүүлхэ хэр[...] багшанарые шадамараар элсүү[...] Тус комитедэй дэргэдэ 15 хүн[...] бүридэһэн лекторскэ группа [...] юм. Энэ группынхид педагогиче[...] темээр олохон лекци уншаһан [...]на. Лекторнууд А. Ф. Герасим[...] И. А. Чернышов, Е. В. Вилис[...] гэгшэд городой предприяти бо[...] эмхи зургаануудта тус бүриин 3[...] лекци уншаа.

О. Вересов[...]

Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын артистнууд гастрольһоо бусажа ерэбэ

Ленинэй орденто Бурят-Монголой оперо ба баледэй театрын артистнууд сентябриин 29-дэ Анжеро-Судженск (Кузбасс) городто һүүлшынгээ концерт үгэбэ. Тэдэнэр гурба һара хахад шахуу саг соо гастрольдо ябаха зуураа Томск, Прокопьевск, Сталинск, Анжеро-Судженск городуудай ажалшадта оперно болон балетнэ 115 зүжэгүүдые харуулаа.

Бурят-Монголой оперо ба бале[...] театрын коллектив амаралты[...] һүүлдэ Глинкын «Иван Суса[...] Вердиин «Аида» гэжэ оперону[...] мүн композитор Морозовой «[...]тор Айболит» гэжэ баледые таб[...] байна.

1953—1954 оной театральна [...]зон Октябрьска революциин 36-[...] жэлэй ойдо нээгдэхэ юм.

Н. Матор[...]

БУРЯТ ДУНДА ҺУРГУУЛИДА

Кружогууд эмхидхэгдэбэ

Шэнэ һуралсалай жэлдэ тус дунда һургуулида түүхын, литературна, математическа, физикын болон бусад кружогууд эмхидхэгдэбэ. Эдэ кружогуудые багшанар хүтэлбэрилхэ юм. Кружогуудта хабаада[...]һан һурагшад үзэжэ гараһан з[...]нүүдээ улам гүнзэгырүүлэн, на[...] үндэһэ һууринуудые шудалха [...]рэгтэ ехэ туһаламжа абаха ба[...]

Һонирхолтой лекци

Һаяхан һургуулиин актова зал соо «Эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэл» гэһэн лекци болобо. Энэ лекциие түүхын багша Валентина Иннокентьевна Иванова һонирхолтойгоор уншажа үгэб[...]

Д. Дамба[...]

Щвейцаридахи уласхоорондын шатарай турнир

ЦЮРИХ, октябриин 5. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхэеэ хүсэгшэдэй матч-турнирта хойшолуулагдаһан партинууд мүнөөдэр наадажа дүүргэбэ. Турнирта түрүүлжэ ябаһан гроссмейстер Смыслов Эйветэй наадаһан партияа шадабаритайгаар үргэлжэлүүлжэ, нэгэ хүбүү үлүүтэй болоһоной һүүлээр илалта туйлаба. Петросян Глигоричые, Решевский Авербахые, Геллер Болеславскиие шүүбэ. Керес-Сабо, Найдорф-Тайманов ба Геллер-Штальберг гэгшэдэй партинууд тэнсэлгээр д[...]бэ. Котов-Болеславский гэгш[...] парти дүүрээгүй, теэд Котов бэрхэшээлтэй позицитайшье тулалдаагаа үргэлжэлүүлһээр.

19-дэхи турай һүүлээр түрү[...] ябагшад гэхэдэ: Смыслов—12, [...]шевский—11, Бронштейн-[...] Найдорф—10, Керес ба Петр[...] тус бүридөө 9,5 очконуудтай.

Редакторай орл[...] Д. Л. ЛОБСАНО[...]

Мүнөөдэр КИНО ТЕАТРНУУДТА

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — «Побег из неволи» (11 ба 12 ч. 30 м.), хилын саанахи уранһайханай шэнэ фильм (14, 16, 18, 20, ба 22 ч.), киножурнал «Новости дня» № 45.

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — «Мужество» (11 ба 13 ч.), «Тяжелые годы» (15, 17, 19 ба 21 ч.), хилын саанахи үнгэтэ фильм (23 ч.), киножурнал «На[...] техника» № 9.

«ХРОНИКА» кинотеатрта — «Д[...]ка с характером» (11, 13, 15, [...] 20 ч. 30 м. ба 22 ч. 30 м.), ура[...]ханай үнгэтэ фильм «По берегам с[...] Волги» (18 ч. 30 м.).

Серовой нэрэмжэтэ клубта (Ба[...]ка) — «Звезда» (16, 18 ба 20 ч.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора— 7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10.17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00646. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.